

Innehåll

- 2** Kris och krig i Ukraina
Ledare
- 4** Varför har Ryssland angripit Ukraina?
Rickard B. Turesson
- 12** Rapport från ett krig
Seth Danielsson
- 17** Om den väpnade konflikten i Ukraina: Intervju
med Marco L. Valbuena om Filippinernas
kommunistiska partis ställningstagande
- 24** Ny huvudmotsättning i världen?
Hans Kallenius
- 28** Pakistans premiärminister avsätts: Till vilken grad
var USA inblandade?
- 31** Varför Rysslands krig är ett imperialistiskt krig
- Debatt**
- 37** Några tankar om Hans Kallenius syn på den
materialistiska dialektiken
K.L.
- 41** Svar till Hans Kallenius
Rickard B. Turesson

Kris och krig i Ukraina

LEDARE

Detta nummer av Marxistiskt forum behandlar och lyfter fram kriget i Ukraina som inleddes av Rysslands invasion 24 februari 2022. Många bedömare överraskades av Rysslands anfallskrig. Men Putins regim är en imperialistisk regim, som snarast vill återställa det forna Tsarrysslands välde och som ser Sovjetunionens konstruktion med likaberättigade republiker med utträdesrätt som ett historiskt misslyckande. Därför har Putinregimen stött utbrytarrepubliker som Abchazien och Sydossetien i Georgienkriget 2008 och Lugansk och Donetsk sedan 2014, eftersom dessa har lierat sig med Ryssland. Däremot har Ryssland utan att tveka slagit ner Tjetjeniens självständighetssträvanden i form av två krig, 1994 – 1997 och 1999 – 2003. Kriget slutade med att Ryssland installerade en vasallregering i Tjetjenien. Till och med vissa av de värsta putinisterna på den yttersta högerkanten i Västeuropa har idag i ord tonat ner sitt stöd till det ryska anfallskriget. Många av artiklarna lyfter även den långa process som lett upp till kriget, alltså perioden sedan Maidanprotesterna 2013 samt den efterföljande kuppen 2014. Den borgerliga mediestorm som efterföljde Rysslands invasion mörkade och strategiskt glömde faktumet att krig har rasat i Ukraina sedan 2014, med 14 000 främst civila offer

som resultat.

Men kriget är en inter-imperialistisk konflikt, d.v.s. Ukraina med stöd av USA och övriga västmakter utkämpar ett krig mot Ryssland. Lenin och de revolutionärer som följde hans linje ägnade ingen tid åt att undersöka vem som bar skulden för utbrottet av första världskriget och vilken av de krigförande imperialistiska allianserna som var minst dålig. Det överläts till socialchauvinisterna inom respektive allians. Vår inställning måste vara att stödja dem som utsätts för krigets härjningar, inklusive de soldater som fungerar som kanonmat. Vi måste undersöka vilka konsekvenser detta krig har för de revolutionära krafternas utveckling i världen, i synnerhet i Ukraina och Ryssland.

Ukrainakriget har även fått direkta internationella följder. Finland och Sverige har båda bestämt sig för att ansluta sig till krigsalliansen Nato. De ekonomiska konsekvenserna för kriget, med avstannade transportleder och sanktioner mot en av världens största producenter av energidrivmedel (olja och naturgas), har spätt på kristendenserna i den globala ekonomin som inte återhämtat sig från effekterna av COVID-19-pandemin. Samtidigt som Sveriges stat närmar oss Nato pressas

även kostnaderna av de brutna transportlederna och spirande inflationen över på proletariatet.

Vi ser alltså ännu en gång att imperialismen betyder krig, vi ser att en värld som fortfarande inte kan hantera den största pandemin på 100 år prioritera krigföring före folkens väl. Det är en påminnelse om att monopolborgerskapet i världens imperialistmakter ser sina egna folk liksom folken i världens förtryckta länder som slit-och-slängvaror.

Med den svenska Natoanslutningen ställs viktiga uppgifter på kommunister och progressiva att bekämpa anslutningen. Det är en proletär internationalistisk uppgift att förhindra att Nato stärks, alliansen som har orsakat otaligt lidande och hjälpt förlänga den döende, ruttnande och förfallande imperialismens tragiska livslängd.

Varför har Ryssland angripit Ukraina?

RICKARD B. TURESSON

Vem har anfallit vem?

Det är den första fråga som inställer sig. Det är uppenbart att det var Ryssland som anföll Ukraina den 24 februari – och inte tvärtom. Det var Ryssland som ansamlade stora truppstyrkor vid nordgränsen mot Ukraina under sken av att genomföra en militärmanöver och som sedan gick till angrepp tillsammans med styrkor från Krimhalvön.

Var det ett preventivkrig från Rysslands sida? Det finns inga som helst bevis för att Ukraina ansamlade omfattande militära styrkor vid den ryska gränsen för att senare genomföra ett fullskaligt angrepp mot Ryssland. Den ryske utrikesministern Lavrov har påstått att Ukraina ”planerade” att skaffa sig kärnvapen, vilket bygger på ett uttalande av Zelensky, som snarast säger att Ukraina gott kan tänka sig det. Avståndet mellan ”tanke” och verklighet är dock mycket stort.

Om kriget inte ens är ett preventivkrig från Rysslands sida, återstår bara alternativet att det är ett orättfärdigt anfallskrig. Detta orättfärdiga anfallskrig har framför allt drabbat den ukrainska civilbefolkningen och som det ryska arbetande

folket inte heller har ett dugg att vinna på det. Tvärtom – de som ingår i den anripande ryska armén riskerar bara att bli kanonmat.

Nu hävdar vissa, framför allt den ryska sidan, att kriget egentligen började 2014 i och med att den ukrainska regeringen tog till militärt våld mot de båda utbrytarrepublikerna Luhansk och Donetsk, som har tillhört Ukraina sedan 1922. Enligt FN-observatörer har detta krig skördat 13 000 offer 2014 – 2019. Krimhalvön har bara tillhört Ukraina sedan 1954. Men det är ingen självklarhet att utbrytarrepubliker har någon automatisk utträdesrätt. Ryssland erkände nämligen aldrig Tjetjeniens rätt till självständig statlig existens 1991 utan genomförde en invasion 1994. Det första tjetjenienkriget slutade 1997 med ett fredsfördrag. Det andra tjetjenienkriget inleddes 1999, vilket ledde till att de tjetjenska separatisterna så småningom krossades och att Putinregeringen lyckades installera Kadyrovs vasallregering 2003. Ryssland utkämpade också ett krig med Georgien 2008 med anledning av att Abchazien och Sydossetien bröt sig loss från Georgien. Kriget slutade med att Georgien förlorade kontrollen över dessa båda områden.

Vilka är Putins officiella motiv?

I det följande ska jag granska några tal, som Putin har hållit för att motivera angreppet på Ukraina. Det är märkligt att dessa inte har analyserats i svensk press, än mindre i svensk vänsterpress.

I det tal¹ som Vladimir Putin höll den 24 februari framhöll han NATO:s expansion i Central och Östeuropa som det viktigaste skälet till varför han hade beordrat sin ”militära specialoperation”:

”Låt mig börja med vad jag sa i mitt anförande den 21 februari i år. Jag talade om det som orsakar oss alldeles särskilda bekymmer och oro, om de grundläggande hoten som år efter år, steg för steg, oförskämt och ohederligt skapas av oansvariga politiker i väst i förhållande till vårt land. Jag åsyftar Natoblockets utvidgning österut, vilket flyttar dess militära infrastruktur allt närmare de ryska gränserna.

Det är välkänt att vi i 30 år ihärdigt och tålmodigt försökt nå en överenskommelse med de ledande Natoländerna om principerna om jämlik och odelbar säkerhet i Europa. Som respons på våra förslag har vi utan undantag mött antingen cynisk desinformation och lögn, eller försök till påtryckningar och utpressning, medan den Nordatlantiska alliansen har fortsatt att expandera trots våra protester och vår oro. Dess militära apparat rör på sig och, som

1 Ingen författare angiven, ”Transcript: Vladimir Putin’s Televised Address on Ukraine” *Bloomberg News*, 2022-02-24 bloomberg.com. På svenska, översatt av Ingrid Zibara, ”Därför gick Ryssland in i Ukraina – här är hela krigsförklaringen” *Nya Dagbladet* 2022-03-01. Tidningen står nära Sverigedemokraterna.

2 Ingen författare angiven, ”Adress by the President of the Russian Federation” 2022-02-21, *en-kremlin.ru*

jag sa, den närmar sig våra gränser. (min fetstil).”

Det är naturligtvis sant att Nato sedan Sovjetunionens kollaps 1991 systematiskt har expanderat österut och att företrädare för västmakterna och Nato enbart har avgett muntliga försäkringar om att inte expandera. Enligt Putin står Ryssland därför med ryggen mot väggen och kämpar för sin överlevnad som stat. En av Putins rådgivare, Sergej Karaganov, uttryckte i en artikel uppfattningen att Ukraina inte ”var en livskraftig stat” och ”troligen kommer att falla sönder”, alternativt ”brytas upp i mindre delar, varvid en del skulle tillfalla Ryssland, en del Ungern, en del Polen och en del bestå som en formellt oberoende ukrainsk stat.” Karaganov kan vara mer öppenhjärtig än Putin.

Men Putin erkänner i grund och botten inte Ukraina som självständig stat utifrån ett rysknationalistiskt perspektiv. I ett tal² den 21 februari, där han erkänner utbrytarrepublikerna Lugansk och Donbas, säger han

”Sedan urminnes tider har människorna som bor i sydvästra delen av det som historiskt sett varit ryskt land kallat sig ryssar och ortodoxa kristna. Detta var fallet före 1600-talet, när en del av detta territorium återförenades med den ryska staten, och därefter.”

Och vidare i samma tal:

”Så jag börjar med det faktum att det moderna Ukraina helt och hållet skapades av Ryssland eller, för att vara mer exakt, av det bolsjevikiska, kommunistiska Ryssland. Denna process startade praktiskt taget direkt efter revolutionen 1917. Lenin och hans medarbetare gjorde det på ett sätt som var extremt hårt mot Ryssland – genom att separera, avskilja det som historiskt sett är ryskt land. Ingen frågade de miljoner människor som bodde där vad de tyckte.

Sedan, både före och efter det stora fosterländska kriget, införlivade Stalin till Sovjetunionen och överförde till Ukraina några länder som tidigare tillhörde Polen, Rumänien och Ungern. I processen gav han Polen en del av vad som traditionellt var tysk mark som kompensation och 1954 tog Chrusjtjov Krim från Ryssland av någon anledning och gav det också till Ukraina. I själva verket är det så här det moderna Ukrainas territorium bildades.”

Vladimir Putin uttryckte sig i en artikel³ på följande sätt:

”År 1922, när Sovjetunionen bildades, med den ukrainska socialistiska sovjetrepubliken som en av dess grundare, resulterade en ganska hård debatt bland de bolsjevikiska ledarna i genomförandet av Lenins plan att bilda en unionsstat som en federation av jämställda republiker. Rätten för republikerna att fritt avskilja sig från unionen inkluderades i texten till deklarationen om bildandet av unionen av socialistiska sovjetrepubliker och, därefter, i 1924 års

3 Vladimir Putin, ”On the Historical Unity of Russians and Ukrainians” 2021-07-12, en.kremlin.ru. Författarens översättning.

Sovjetunionskonstitution. **Genom att göra så planterade författarna den farligaste tidsinställda bomb i grunden för vår statsbildning, som exploderade i samma ögonblick som säkerhetsmekanismen från SUKP:s ledande roll försvann; partiet självt kollapsade inifrån** (min fetstil). En ”parad av suveräniteter” följde. Den 8 december 1991 undertecknades det så kallade Belovezh-avtalet om bildandet av Oberoende staters samväld, där det fastslogs att ’Sovjetunionen som subjekt för internationell rätt och geopolitisk verklighet inte längre existerade’. Förresten undertecknade eller ratificerade Ukraina aldrig Stadsplan för Oberoende staters samväld 1993.”

Putin är alltså i efterhand emot utträdesparagrafen i Sovjetunionens författning. Varför tillkom den överhuvudtaget? Orsaken var att Tsarryssland var ”folkens fångelse”, för att tala med Lenin. Därför bildades Sovjetunionen bestående av jämlika republiker och en rad autonoma områden med långtgående självständighet. Jämlikar måste också kunna utträda var och en för sig. Ett system där en republik kan bestämma om de övriga republikerna får utträda är definitivt inte jämlikt.

Dessa citat är mycket avslöjande. Det visar att Putin vill vrida klockan tillbaka till Tsarrysslands tid före 1914. I talet argumenterar Putin som en storrysk chauvinist under tsartiden. Ryssar, belarusier och ukrainare är ett folk, som ska förenas under Rysslands ledning. Det är ungefär som att hävda att norrmän, danskar och svenskar ska förenas igen under Sveriges

eller Danmarks ledning på grund av Kalmarunionen 1397 – 1523 eller på grund av att det t.o.m. talades samma språk i Skandinavien fram till c:a 1050, dansk tunga.

Västmakternas inblandning i Ukrainas inre angelägenheter

Alltsedan Ukraina utropade sin självständighet den 24 augusti 1991 har landet fungerat som ett slagfält för kampen mellan västmakternas och Rysslands inflytande. Västmakterna har velat flytta fram sitt inflytande och Ryssland bromsa det samma. En mer detaljerad redogörelse än denna återfinns i en artikel i *Arbejderen*.⁴ Den lider dock av vissa brister, eftersom den enbart fokuserar på händelseutvecklingen i Ukraina och inte behandlar Rysslands samtidiga förhållanden i Tjetjenien och kriget mot Georgien.

Nu hävdar vissa, framför allt den ryska sidan, att kriget egentligen började 2014 i och med att den ukrainska regeringen tog till militärt våld mot de båda utbrytarrepublikerna Luhansk och Donetsk, som har tillhört Ukraina sedan 1922. Enligt FN-observatörer har detta krig skördat 13 000 offer 2014 – 2019. Den ryska annekteringen av Krimhalvön och bildandet av Luhansk- och Donetskrepublikerna var Rysslands svar på Maidanhändelserna och avsättningen av president Viktor Janukovitj, som tvingades fly efter att bland annat fascistgruppen Högra sektorn hade stormat parlamentet och presidentbostaden, i februari 2014.

Krimhalvön har visserligen bara tillhört Ukraina sedan 1954. Men 13 av 15 medlemmar av FN:s säkerhetsråd röstade för att det val som hölls på Krim 2014, och som skulle legitimera Krims anslutning till Ryssland, var ogiltigt. Luhansk och Donetsk erkändes formellt som självständiga republiker av Ryssland den 21 februari 2022. I det sammanhanget måste man komma ihåg att Ryssland aldrig erkände Tjetjeniens rätt till självständig statlig existens 1991 utan genomförde en invasion 1994. Det första tjetjenienkriget slutade 1997 med ett fredsfördrag. Det andra tjetjenienkriget inleddes 1999, vilket ledde till att de tjetjenska separatisterna så småningom krossades och att huvudstaden Groznyj bombades sönder och samman. Putinregeringen lyckades installera Kadyrovs vasallregering 2003.

Kriget är en interimperialistisk konflikt

Kriget mellan Ryssland och Ukraina är en interimperialistisk konflikt, eftersom Ukraina stöds av USA, Nato och EU. Ukraina utkämpar idag ett slags proxykrig.

Både Rysslands och Ukrainas regeringar representerar borgerskapet i respektive land, ytterst den rikaste delen, de så kallade oligarkerna. Det är helt befängt att framställa den ena regeringen som bättre eller mer progressiv än den andra. Den avgörande skillnaden är att Ryssland har gått till angrepp mot Ukraina – och inte tvärtom. Eftersom Ryssland hittills har varit militärt överlägset Ukraina, är det

4 Ingen författare angiven, ”Tidslinje: Sket i Ukraine siden 1991” *Arbejderen* 2022-03-20

framför allt det ukrainska folket som har drabbats i form av dödsoffer och i form av massflykt från landet, liksom massor av internflyktingar. Det är fullt möjligt för kommunister att stödja ett folk, om det utsätts för imperialistisk aggression, utan att för den skull stödja den berörda regeringen. Detta är vad som skedde i Afghanistan 1979, då maoister i hela världen gick emot det sovjetiska angreppet. Maoisterna stödde det afghanska folkets befrielsekamp utan att stödja den regering som hade fallit eller någon särskild motståndsrörelse under kampens gång. Detsamma gällde irakkriget, som inleddes 2003 av USA och dess allierade. Kommunisterna stödde självklart det irakiska folkets motståndskamp utan att för den skulle stödja Saddam Husseins-regim och inte heller någon speciell motståndsrörelse efter regimens fall. Om man ska ge en särskild organisation sitt uttryckliga stöd i motståndskampen, måste man vara helt säker på att den också är framstegsvänlig, helst också förmögen att utnyttja en eventuell seger till en socialistisk samhällsombildning, och inte reaktionär. I det senare fallet hamnar folket i askan ur elden – se exempelvis Iran och förmodligen dagens Afghanistan.

USA och andra västmakter poserar som försvarare av Ukrainas folk, men detta är enbart hyckleri. Efter 1990 har USA, Nato och allierade makter en historia av militära angreppskrig och interventioner i Jugoslavien, Afghanistan, Irak, Libyen, Syrien och Jemen. Det är också därför som många länder i Asien, Afrika och Latinamerika inte ställer upp på de sanktioner som USA, EU och allierade stater har in-

fört mot Ryssland. USA är fullt berett att försvara Ukraina till sista ukrainare.

USA och EU har blandat sig i Ukrainas inre angelägenheter alltsedan 1994, då den så kallade orangea revolutionen inleddes. Denna organiserades av provästliga krafter, som leddes av Julia Timosjenko och Viktor Jusjtjenko. Men kampen mellan de olika falangerna inom den härskande klassen i Ukraina böljade fram och tillbaka ända till 2014. Viktor Janukovitj från Regionernas parti, med huvudsakligt stöd från östra Ukraina, vann presidentvalet 2010. Han förespråkade neutralitet gentemot Nato, EU och Ryssland. En medlemsansökan till NATO drogs tillbaka. Samtidigt förlängde den ukrainska regeringen avtalet om den ryska flottbasen på Krimhalvön till 2042. 2013 ställde också Viktor Janukovitj in undertecknandet av ett associationsavtal med EU.

Detta blev signalen för en motoffensiv från de provästliga krafterna i Ukraina. I november 2013 ägde de första demonstrationerna rum i Kiev mot presidenten och för associationsavtalet med EU. Denna offensiv kulminerade den 22 februari 2014 med att parlamentet och presidentbostaden stormades av fascistgruppen Högra Sektorn, presidenten jagades av beväpnade grupper och måste fly till Ryssland. Parlamentet underkände ett avtal som hade träffats dagen innan mellan presidenten och oppositionen om ett nyval; ”proryska” parlamentsledamöter hade fysiskt förhindrats att delta i debatten och omröstningen. Detta var i praktiken en statskupp. De efterföljande dagarna dog ett 80-tal ukrainare i gatukamper i

och kring Majdantorget. Den 22 februari tillträdde en ny regering, som efter några timmar erkändes av USA och EU. Först i och med denna regering hade balansen tippat över till förmån för den pro-västliga delen av den ukrainska härskande klassen.

Den 26 februari förklarade politiska ledare i östra Ukraina, som dominerades av rysktalande, att den nya regeringen inte representerade dem. Detta var förspelet till bildandet av de båda republikerna Luhansk och Donetsk. Den 16 mars 2014 genomfördes en folkomröstning av Krim parlament på Krim, men under stark rysk truppnrvaro, om att bryta sig loss från Ukraina. Den 11 maj 2014 genomfördes en folkomröstning i Luhansk/Donetsk, varvid 90 procent röstade för att lämna Ukraina.

Det skulle föra alldeles för långt att gå igenom den efterföljande händelseutvecklingen i Ukraina fram till krigsutbrottet. Ukraina är lika lite som Ryssland en fungerande borgerlig demokrati. Exempelvis förbjöd det ukrainska parlamentet kommunistisk och nazistisk propaganda och användning av kommunistiska och nazistiska symboler. Det ukrainska kommunistpartiet har förbjudits liksom ytterligare tio partier, varav ett relativt stort, under det pågående kriget. De fascistiska och högerextremistiska organisationerna har tillåtits verka fritt och var speciellt aktiva i samband med händelserna 2014 – 2015, men verkar vara svagt representerade i det nuvarande parlamentet; Svoboda har en parlamentsplats av 450.

Den nuvarande presidenten, Voldemyr Zelensky, vann presidentvalet 2019 med över 70 procent av rösterna på ett program, i vilket han lovade att avsluta kriget i östra Ukraina och inleda förhandlingar med den ryska regeringen, bland annat om Minsk-avtalets genomförande. På en säkerhetskonferens i München den 19 februari 2022 förklarade Voldemyr Zelensky att Ukraina gott kunde överge sin kärnvapenfria status och att Ukraina snabbt skulle kunna skaffa sig kärnvapen. Detta uttalande har alltså sedan använts av den ryske utrikesministern Sergej Lavrov som bevis för att Ukraina planerar att skaffa sig kärnvapen.

Gick Putin i en fälla?

Har Putin gått i en fälla? Det märkliga är att redan när USA rapporterade om de ryska truppsammandragningarna vid Ukrainas gräns, så gick den amerikanska regeringen också ut med att den enbart skulle bistå Ukraina med ekonomiska sanktioner mot Ryssland, om Ryssland gick till angrepp. Detta påminner om USA:s agerande inför Sovjets invasion av Afghanistan 1979, då amerikanska regeringsföreträdare i efterhand skröt med att USA hade lockat Sovjet att anfalla Afghanistan. Sak samma med Saddam Husseins anfallskrig mot Kuwait 1990, då han tolkade en utsaga från den amerikanska ambassadören som att USA inte skulle ingripa om Irak anföll Kuwait.

Ryssland är militärt överlägset Ukraina och dessutom en kärnvapenmakt på samma nivå som USA. I indirekta ordalag har såväl Vladimir Putin som Sergej Lavrov

hotat med att använda kärnvapen, men detta är snarast ett svaghetstecken. Sedan Hiroshima/Nagasaki 1945 har aldrig kärnvapen, använts i militära konflikter, inte ens av USA i Koreakriget. Det har att göra med världsoptionen men framför allt på grund av andraslagsförmågan; om Ryssland använder kärnvapen, kan det självt räkna med att utsättas för en kärnvapenattack från USA.

Om Ukraina stod ensamt mot Ryssland, skulle förmodligen Ukraina förr eller senare besegras. Men Rysslands problem är att soldater som deltar i ett anfällskrig är betydligt mindre motiverade än soldater som deltar i ett försvarskrig. Ryssland har helt underskattat det ukrainska folkets motståndsvilja. Det visar också de ryska truppernas reträtt från Ukrainas nordgräns, Kiev och Charkiv. USA och västmakterna förser i växande utsträckning den ukrainska krigsmakten med krigsmateriel, som gör att de ukrainska styrkorna mycket väl kan stå emot de ryska anfällsstyrkorna.

Ryssland tjänar inte på ett långvarigt krig. I ett konventionellt krig mellan kapitalistiska stater spelar ländernas ekonomiska bas en viktig roll för utgången av kriget, särskilt kapaciteten att producera krigsmateriel. Nazityskland och Japan hade inte ens tillsammans en BNP som motsvarade USA:s under andra världskriget. Rysslands BNP idag motsvarar endast Sydkoreas. Ju längre kriget pågår, desto större kommer påfrestningarna på den ryska ekonomin att bli, speciellt som också de ekonomiska sanktionerna också kommer att ha effekt. Ryssland har flera

gångar tidigare i historien drabbats av militära nederlag; nederlaget mot Japan ledde till 1905 års revolution, första världskriget ledde till oktoberrevolutionen och nederlaget i Afghanistan 1989 var en starkt bidragande orsak till Sovjetunionens kollaps. Det är naturligtvis USA och Natos förhoppning att kriget mot Ukraina ska ha liknande konsekvenser för Ryssland även denna gång, eller att Putinregimen åtminstone faller.

Ingen krigförande regering förtjänar att stödjas

Det finns ingen anledning att stödja den ena sidan mot den andra i en interimperialistisk konflikt; ingen sida är mer progressiv än den andra. Under första världskriget stod två imperialistiska allianser emot varandra, ingen allians var mer progressiv än den andra. Därför förespråkade Lenin och bolsjevikerna att arbetarklassen i de berörda länderna skulle vända vapnen mot den egna imperialistiska regeringen och störta densamma i en socialistisk revolution. Detta lyckades bara i Tsarryssland, även om revolutionsförsök också skedde i Tyskland och Österrike-Ungern. Dåtidens socialchauvinistiska socialdemokrater i de krigförande länderna slöt däremot helhjärtat upp bakom den egna imperialistiska regeringen. Efter första världskriget slut lade segrarmakterna hela skulden för krigsutbrottet på Tyskland, som påtvingades den orättfärdiga Versaillesfreden, som enbart ledde till revanschistiska stämningar i Tyskland och till nazismens frammarsch. Österrike-Ungern splittrades i flera stater.

Idag finns det också de som kallar sig vänster som antingen sluter upp bakom USA, västmakterna och Ukraina och andra som sluter upp bakom Ryssland. Men vi kommunister sitter inte på parkett och håller tummarna för den ena imperialistiska staten och alliansen mot den andra. Vi betygssätter heller inte respektive regerings förtjänster eller brister och letar efter ”gradskillnader i helvetet”. En seger för Ukraina kommer att leda till att USA och NATO stärks i förhållande till Ryssland, och indirekt Kina – en seger för Ryssland innebär att Ryssland, och indirekt Kina, flyttar fram sina positioner.

Tvärtom hoppas vi att ett nederlag för än den ena imperialistmakten, än den andra, ska leda till att allt fler människor, särskilt i Ryssland och Ukraina, får upp ögonen för att imperialismen alltid betyder krig och att det enda sättet att stoppa de imperialistiska krigen består i att störta det egna borgerskapet. Dessvärre är de revolutionära krafterna idag i såväl Ukraina som Ryssland svaga.

I Sverige måste kommunisterna framför allt bekämpa planerna på att ansluta Sverige som fullvärdig medlem i Nato.

Ryssland ut ur Ukraina!

Stoppa Natos expansion!

Nej till svensk Natoanslutning! Kräv folkomröstning om Nato!

Nej till svensk vapenexport!

Rapport från ett krig

SETH DANIELSSON

Kriget som bröt ut den 24 februari 2022 var resultatet av årtal av tillspetsade motsättningar mellan å ena sidan Ukraina och de två nu av Ryssland erkända utbrytarrepublikerna Donetsk och Luhansk samt å andra sidan mellan Ryssland och USA med dess Natoallierade. Andra artiklar i detta nummer går mer djupgående in på upptakten till kriget, varför författaren inte tycker det är nödvändigt att ge ännu en genomgång av situationen¹. Istället tänker jag diskutera andra frågor som väckts av kriget, speciellt dess relevans för den kommunistiska rörelsen.

Det nationella försvarskriget

Några av de viktigaste aspekterna att bena ut är Ukrainas position i konflikten, dess relation till Ryssland och utbrytarrepublikernas roll. Ukraina måste förstås som en halvkoloni, ett land totalt dominerat av utländska makter. Kuppen 2014 handlade till stor del om att befästa detta beroende av utlandet, som gynnande en sektion av det ukrainska monopolkapitalet. Effekterna av integration med EU och dess marknader har varit katastrofala, med massiv nedgång i Ukrainas produktiva kapacitet. År 2019 stod bildproduktionen på 31 %

av 2012 år nivå (innan Maidan och kuppen), järnvägsloksproduktionen på 29,7 % av 2012 års nivå, metallindustriell produktion på 70,8 % och jordbruksmaskinerproduktion på 68,4 %². Integrationen har betytt att Ukraina har blivit en källa till migrantarbetare för EU:s medlemsländer samt en dumpingplats för EU-ländernas varor. Speciellt Polen har dragit nytta av migrantarbetet, där den polska nationalbanken beräknat att 11 % av Polens BNP-tillväxt sedan 2014 beror på ukrainska migranters (lågbetalda) arbete.

Ukraina är alltså en exploaterad nation, en förtryckt sådan, en nation vars försvarskrig mot en aggressiv imperialistmakt är rättfärdigt. Lenin poängterade detta starkt under det rasande första världskriget:

Med 'försvarskrig' förstod socialisterna alltid ett i denna mening "rättfärdigt" krig (som Wilhelm Liebknecht en gång uttryckte sig). Endast i denna mening har socialisterna erkänt och erkänner även nu 'fosterlandsförsvaret' eller 'försvarskriget' som berättigat, progressivt och rättfärdigt. Om exempelvis Marocko i morgon skulle förklara krig mot Frankrike, Indien mot Storbritannien, Persien eller Kina mot Ryss-

1 Se artikeln *Intervju med Informationsofficer Marco L. Valbuena om Filippinernas kommunistiska partis ställningstagande om den väpnade konflikten i Ukraina* i detta nummer.

2 Siffrorna från artikeln "Bill 3739. An episode in economic colonialism" av en författare enbart känd som Events in Ukraina. *Eventsinukraine.substack.com* 2022-01-28 [hämtat 2022-05-13]

land osv, så skulle detta vara 'rättfärdiga' krig, 'försvarskrig', oavsett vem som vore den angripande parten, och varje socialist skulle önska att de förtryckta, avhängiga, icke likaberättigade staterna segrade över de förtryckande, förslavande och rovgiriga 'stor'-makterna.³

Men även om Ukrainas folk gör all rätt i att försvara sig mot imperialismens rovdrift, betyder inte detta att Ukrainas stat kan eller ens vill föra ett nationellt försvarskrig. Att Ukrainas stat besitts inte enbart av monopolborgerskapet utan också har ett aktivt och mycket välförankrat nynazistiskt element är väl påvisat. Även om nynazisterna i Ukraina inte besitter formella poster eller parlamentsmandat, har de genom sina militära bataljoner (såsom Azovbataljonen), tankesmedjor och faktumet att USA och Nato givit dem massivt militärt och finansiellt stöd, fått en i relation till sin storlek oproportionerligt stor roll⁴. Det nazistiska elementet har varit enormt pådrivande, både i kriget mot Donbass före den ryska invasionen, samt i motståndet mot Ryssland. Detta har satt sin prägel. Azovbataljonen har utnyttjat Ukrainas folk som mänskliga sköldar, gömt sina soldater bland kvinnor och barn, förhindrat evakueringar med mera. Ukraina har manat till "internationella brigader" som behandlats som

3 V.I. Lenin, *Socialismen och kriget (RSDAP:s hållning till kriget)*. Hämtat från marxistarkiv.se [hämtat 2022-05-13]

4 Om Ukrainas nynazister se Lev Golinkin "Neo-Nazis and the Far Right Are On the March in Ukraine" *The Nation* 2019-02-22 och Alexander Rubinstein "US and NATO Allies Arm Neo-Nazi Units in Ukraine as Foreign Policy Elites Yearn for Afghan-style Insurgency" *Mint Press News* 2022-03-22 mintpressnews.com [hämtat 2022-05-13]

5 Se Rubinsteins artikel ovan.

6 Mao Zedong "Problem rörande krig och strategi" i *Militärpolitiska skrifter* (Bo Cavefors förlag, 1977). S. 447. Min kursivering.

kanonmat för att provocera fram en internationell incident⁵. Den ukrainska konflikten har gett oss ännu starkare bevis på att en fascistisk eller fascistberoende regim inte kan föra det nationella försvaret. Ukrainas ledare bryr sig oerhört lite om folkets lidande, något deras politik före kriget och under inbördeskriget 2014 och framåt redan bevisat gott och väl. Ett sant försvarskrig, något som fascisterna aldrig kommer mana till, skulle kräva politisk och militär mobilisering av hela folket, av massorna. Om vi tar exemplet Kina under sitt försvarskrig mot Japan som kontrast, påtalade Mao Zedong att: "Eftersom ett nationellt krig pågår, måste vi kämpa för militär makt åt nationen. /.../ Nu, då japanskt imperialistiskt förtryck och ett landsomfattande försvar mot detta drivit vårt folk in i krigets arena, bör kommunisterna visa att de är de politiskt mest medvetna ledarna i detta krig. Varje kommunist måste inse sanningen i orden 'politisk makt växer ur en gevärspipa.'⁶

Kommunister och progressivt sinnade bör alltså inte sluta upp bakom den fascistiska regimens oärliga och självdestruktiva försvarskrig, utan mobilisera folket i försvar av nationen och för att föra kriget inte enbart i försvarssyfte, utan också för att bekämpa nynazisterna som är villiga att offra folket och nationen. Den borger-

liga statens politiska karaktär i försvarskrigets skede är avgörande för till vilken grad de kan samarbetas med eller stödjas.

Som en talesperson för Filippinernas kommunistiska parti också påtalade⁷, så måste de ukrainska folkets försvarskrig också erkänna utbrytarrepublikernas rätt till självbestämmande samt bekämpa fascisternas försök till att underkva Donetsk och Luhansk.

Självbestämmande

Att utbrytarrepublikerna Donetsk och Luhansk för ett rättfärdigt krig för sitt nationella självbestämmande är lika klart som Ukrainas folks kamp mot den ryska imperialismen. Marxismens principer om vad som utgör en nation är tydliga och talar klarspråk. Stalins kända beskrivning av en nation är som följer: *”En nation är en historiskt uppkommen, varaktig gemenskap mellan människor, som uppstått på grundval av gemenskap i fråga om språket, territoriet, det ekonomiska livet och den mentalitet, som kommer till uttryck i den gemensamma kulturen.”*⁸ Att folken i utbrytarrepublikerna erkänner sig själva som fränskilda från övriga Ukraina kom starkt till uttryck i deras gemensamma motstånd mot Maidan, kuppen samt deras beslut att folkomrösta och utträda staten Ukraina. Historien som process är också en viktig faktor att påtala. Åtta år av krig med Ukraina har gjort sitt för att ännu mer särskilja Donetsk och Luhansk som separata nationer. 14 000 of-

fer, de flesta av dem civila, från Folkrepublikernas sida, omöjliggör förlikning och återförening med Ukraina i ett land. Det är nödvändigt, även i den hårdaste av borgerliga hetspropaganda att betona att ”Endast nationen har rätt att bestämma sitt öde, ingen har rätt att med våld ingripa i en nations liv, att förstöra dess skolor och andra institutioner, att våldföra sig på dess seder och bruk, att undertrycka dess språk, att beskära dess rättigheter.”⁹ Detta ingriper förstås även utbrytarrepublikernas rätt att nyttja sig av en imperialismakts militära stöd för sina egna ändamål. Vietnams folk utnyttjade som bekant sig av stöd från socialimperialistiska Sovjetunionen. Att erkänna utbrytarrepublikernas rätt till självbestämmande sällar oss inte till den ryska imperialismen, om utbrytarrepublikernas ledare förräder sina republikers självständighet och säljer sina hypotetiska självständiga republiker till det ryska rovdjuret, då måste Donetsk och Luhansks folk inleda en ny kamp för sitt självbestämmande. Men det är inte den situationen som råder. Donetsk och Luhansk har kämpat i åtta hårda år för sitt självbestämmande. Ryssland har, tills 24 februari i alla fall, varit ytterst ointresserad av denna kamp. Om de ryska imperialisterna kan skilja dessa ting åt kan även vi göra det.

Angående Sveriges roll

Ukrainakriget har varit högsäsong för Nato-lobbyen och Sveriges vapenproducenter.

7 Se fotnot 1.

8 J. V. Stalin *Marxismen och den nationella frågan* (Moskva. Förlag för litteratur på främmande språk, 1950). S. 14.

9 Stalin, *a.a.* S. 29.

Drivet för Natomedlemskap, som varit trevande och svårsålt i ungefär tio års tid, fick plötsligt massmedialt genomslag och massivt politisk uppslutning. Sverige beslutade att snabbt, för första gången sedan 1940 och Finska vinterkriget, att *officiellt* bistå en krigförande makt militärt (Detta har förstås den svenska staten gjort under bordet i årtal). Till och med den pacifistiska småborgerligheten samlad i Miljöpartiet svängde markant och beslutade att lämna den av gröna vågen ärvda fredligheten till fördel för vapenskrammel¹⁰. Dessa vapen hamnade förstås i händerna på Ukrainas nynazister,¹¹ vilket är gott bevis på att kriget mer bidrar till de ukrainska fascisternas drömmar om folk mord än till försvaret mot det ryska angreppet. I skrivande stund väntar vi på besked från Socialdemokraterna angående vilken hållning partiet antar i frågan om svenskt medlemskap i Nato. Socialdemokraterna, som i regeringsställning historiskt spelat olika större imperialistmakter mot varandra, företrätt svenska vapenindustriens intressen utomlands samtidigt som de skenheligt proklamerat alliansfrihet, kommer med all sannolikhet till slut klä av sig neutralitetens skrud och officiellt ansluta sig till den amerikanska och västeuropeiska imperialismen. Vi tackar för det, Socialdemokraterna är som vanligt bäst på att avslöja sig själva.

Dessa tider kräver förstås mobilisering till att hålla Sverige utanför Nato, som ett led

10 Kristina Hedberg, "Därför sa Mp ja till pansarskott: 'Invasionen av Ukraina tog oss till ett nytt kapitel'" *Dagens Nyheter*, 2022-03-19.

11 Svenska freds, "Svenska vapen i händerna på Azovbataljonen och den ryska armén" *svenskafreds.se* 2022-03-17 [hämtat 2022-05-13].

12 Lenin, a.a.

i att förhindra imperialismens politiska planer att militarisera Östersjön och etablera Sverige som angreppsbas mot Ryssland. Att Sveriges proletariat inte tjänar på en sådan utveckling är tydligt, men samtidigt ska inte motståndet föras på Rysslandshetsens grund.

Sverige är inte och kommer aldrig vara Ukraina. Om Sverige anfalls kommer det vara ett krig mellan två imperialistmakter. Lenin påtalade 1915 att:

Men föreställ er att en slavägare, som hade 100 slavar, låg i krig med en slavägare, som hade 200 slavar, för en "rättvisare" omfördelning av slavar. Det är klart att om man i ett sådant fall tillämpade begreppet "försvarskrig" eller "fosterlandsförsvar", skulle det vara historiskt felaktigt och i praktiken helt enkelt vara ett bedrägeri från smarta slavägarers sida mot det enkla folket, kälkborgarna, den okunniga massan. Just så förs folken bakom ljuset med hjälp av "nationell" ideologi och begreppet fosterlandsförsvar av den nuvarande, imperialistiska bourgeoisien i våra dagars krig mellan slavägarna för att befästa och stärka slaveriet.¹²

Vi ska inte intala oss eller massorna att Sverige är i en ukrainsk position i världen. Sverige är till ekonomin, politiken och militären en imperialistisk makt. En liten sådan, men ändå mer lik Ryssland och USA än Ukraina. Vårt motstånd mot Nato ska heller inte handla om att bespa-

ra oss kriget, utan måste handla om den proletära internationalistiska handlingen att bekämpa USA och Nato, förhindra dess planer och försvaga deras försök att rekrytera fler allierade i kampen för att dominera världens förtryckta nationer.

Lärdomar i detta tidiga skede

Kriget i Ukraina i alla dess aspekter påminner oss om flera saker av ideologisk-politisk vikt. För det första nödvändigheten av djupgående och självständig analys av situationen, att inte förlita oss på borgerskapets version om läget. För det andra att i ett nationellt försvarskrig så ”bör kommunisterna visa att de är de politiskt mest medvetna i detta krig.”¹³ Att helt sluta upp bakom borgerskapet är inte rättfärdigat, alla allianser kräver eftertanke och analys. I detta fall finns det från det ukrainska monopolborgerskapet inget intresse av genuint försvar, varför det är omöjligt att sluta upp bakom deras fanor. För det tredje är nationernas rätt till självbestämmande en korrekt position och bör försvaras även om vi anklagas för att vara apologeter för ena eller andra imperialistmakten. Även här krävs förstas analys av situationen innan ett formellt ställningstagande. För det fjärde får vi inte beblanda kriget i Ukraina och ett krig mellan till exempel Sverige och Ryssland. Ett nationellt försvarskrig och ett krig mellan imperialister ställer annorlunda krav för kommunisterna och detta tål påtalas.

Slutligen påminns författaren att i såväl fredlig som väpnad politisk kamp är massornas mobilisering nyckeln till seger. Alltid.

13 Mao Zedong, a.a. S. 447.

Om den väpnade konflikten i Ukraina:

Intervju med Marco L. Valbuena om Filippinernas kommunistiska partis ställningstagande

Vissa aktivister, vänner och läsare har lyft kritik och varit oroliga att Filippinernas kommunistiska parti inte på ett klart och tydligt sätt fördömt Rysslands ”invasion av Ukraina” i de två uttalandena utgivna före den ”särskilda militära insatsen” av den 24 februari, samt i bakgrundsartikeln utgiven samma dag. Det finns åsikten att Ryssland som ett imperialistiskt land är lika skyldigt som USA och dess Nato-allierade i eskaleringen av den väpnade konflikten i Ukraina. Eller synen att Rysslands attacker mot Ukraina enbart tjänar ryska oligarkers intressen och att de bör motarbetas av den ryska arbetarklassen och världens folk.

1. *För det första, anser FKP att Ryssland är ett imperialistiskt land?*

Ja, Ryssland är en imperialistmakt, men en mycket mindre sådan än USA, Japan, Kina, Tyskland, Frankrike och andra dylika imperialistiska länder. Som ett imperialistiskt land så påtvingar Ryssland militär, politisk och ekonomisk dominans på mindre länder, särskilt sina grannländer, de flesta före detta Sovjetrepubliker före unionens upplösning 1991.

Sedan ledningen över Sovjetunionen övertogs av de moderna revisionisterna år 1953, de som sedan utförde den kapitalistiska restaurationen, så har kapital och resurser alltmer koncentrerats i händerna på monopolkapitalet i Ryssland, det största landet i den forna Sovjetunionen. Detta på de mindre före detta delrepublikernas bekostnad samt delar av den ryska landsbygden, som till stora delar reducerats till källor för billig arbetskraft och råvaror (sädesslag och mineraler). De har blivit beroende av ryska investeringar och importerade produkter från Ryssland.

Ryssland bevarar sin hegemoniska makt genom militärkraft och genom faktumet att det fortsätter inneha en av världens största kärnvapenarsenaler, ett arv från Sovjetunionen. När man ser till ren militär styrka så är Ryssland världens andra eller tredje största militära makt, efter USA och ungefär jämlik med Kinas styrka överlag. Ryssland har nästan samma mängd kärnvapen som USA och har övertaget i flera militärteknologiska forskningsfält såsom i utvecklandet av hypersoniska vapen.

För stora militära utgifter i kombination

med storskalig byråkratisk korruption samt oligarkerna och kriminella nätverks utplundring har uttömt Ryssland på ekonomiska resurser. Trots sitt status som världens största land till ytan och dess massiva ekonomiska resurser så är inte Ryssland lika starkt som USA och Kina i ekonomiska termer (det hamnar enbart på plats 11 i BNP enligt Internationella valutafonden 2021, dess ekonomi enbart 7% av USA och 9,7% av Kina) och förli- tar sig till största del på export av olja och naturgas. Rysslands arbetare och folk li- der under ekonomisk stagnation, utbredd misär, förvärrade former av exploatering och förtryck, kronisk arbetslöshet, låga löner och förfallande socioekonomiska förhållanden.

2. *Anser FKP att den väpnade konflikten i Ukraina är ett resultat av interimperialistiska väpnade konflikter?*

Den nuvarande väpnade konflikten i Ukraina är inom ett sammanhang av stegrande interimperialistiska motsättningar och väpnade konflikter. Det är ett uttryck för USA och dess allierade imperialist- maktens ansats för att omfördela världen och frånta Ryssland dess inflytandesfärer, investeringar och handel. Samt Rysslands mottryck för att bevara den nuvarande ordningen och återta dess förlorade sfärer.

Rysslands inflytandesfärer har syste- matiskt och våldsamt eroderats av den USA-ledda Natoalliansen sedan Sovjetu- nionens fall 1991, med den USA-Natoled- da insatsen mot Jugoslavien samt Natos expansion till att inlemma forna Wars-

zawapaktmedlemmar (såsom Tjeckien, Slovakien, Rumänien, Litauen, Polen) i Central- och Östeuropa. Detta är flagrant brott mot 1991 års Minskavtal som inklu- derade löften från USA, Nato och OSCE att Warszawapaktens medlemsstater inte skulle omvandlas till Natomedlemmar. Till och med de som hyllade 1991 års Minskavtal som en vattendelande bedrift i att avsluta Kalla kriget och kärnvapen- krigshotet är nu förfärade hur det syste- matiskt brutits mot av USA och Nato.

Sedan 1991 så har USA och Nato eta- blerat militärbaser inklusive missil- och anti-missilbaser i Polen, Tjeckien och Rumänien, som tillägg till de redan exis- terande baserna i Alaska som angränsar Ryssland. USA förkastade år 2019 avtalet med Ryssland som reglerade produktio- nen av interkontinentala missiler med mellangradig räckvidd, vilket än mer be- redde vägen för ytterligare expansion av USA och Natos missilsystem.

3. *Vilka är de särskilda omständig- heterna som ledde till den nuva- rande väpnade konflikten i Ukrai- na?*

Medan det är viktigt at förstå den nuva- rande ukrainska konflikten som inom sammanhanget av den stegrande interim- perialistiska konflikten så måste vi också greppa dess särskilda omständigheter, the grundläggande och huvudsakliga aspek- ter.

Vi måste förstå att Ukraina är den sista fronten för USA-imperialismens korståg för att omringa Ryssland med missiler med mellanräckvidd. USA har spenderat

minst 4 miljarder dollar i militär assistans till Ukraina sedan 1991, med över 2,5 miljard dollar sedan kuppen 2014. Ukraina har också erhållit mer än en miljard dollar i militärt stöd från Nato Trust Fund. Som tillägg till detta har Storbritannien ingått avtal med Kyiv inom ramen för vilka Storbritannien kommer spendera en och en halv miljard brittiska pund för att utrusta Ukrainas krigsfartyg med brittiska missiler, samt i att bygga flottbaser runt Svarta havet och Azovsjön.

Sedan de eroderat Ryssland inflytandesfär i Central- och Östeuropa sedan 1991 tryckte USA och dess Natoallierade på för att etablera militär dominans i Ukraina och för att färdigställa ett nätverk av missilbaser runt Ryssland. USA initierade en kupp i Ukraina 2014 där de tillsatte en nynazistisk regim. USA gjorde så genom att finansiera och beväpna grupper på ytterhögern under den så kallade Azovbataljonen, som bildades 2014 från grupper som Ukrainapatrioten och Sociala nationalförsamlingen. Dessa grupper har sina rötter i Organisationen av ukrainska nationalister (OUN) ledd av Stepan Bandera och dess tillhörande armé, bådadera allierade med Nazityskland.

Utbredda protester av folket i södra och östra Ukraina, såväl som på Krim, mot den USA-sponsrade kuppen undertrycktes våldsamt av den nynazistiska ukrainska regimen tillsammans med Azovbataljonens styrkor. De fortgick med attacker mot den främst ryska befolkningen på Krim och i Donbassregionen, vilket resulterade i förhatliga brott mot mänskliga rättigheter, krigsbrott, massiv plundring,

olagligt fängslande och tortyr, Förenta nationernas kommission för de mänskliga rättigheterna beräknar att ungefär 14 000 människor massakrerades och mördades av artillerield.

De russofobiska attackerna mot Donbassregionen föranledde folket att inleda väpnat motstånd och söka stöd från Ryssland. I april månad 2014 utropade sig Folkrepubliken Donetsk och Luhansk som etablerade och suveräna stater, något som stärktes av en folkomröstning 11 maj 2014. Under förhandlingar mellan Ukraina, Ryssland, Tyskland och Frankrike under 2014-2015 så erkändes Donbassregionen som en självstyrande region inom Ukraina, alla utländska trupper undandrogs och en ”gränsdragning” etablerades över vilken ingen av sidorna skulle korsa.

4. Hur ser det ut med 2014-2015 års avtal om vapenvila runt Donbassregionen?

Attackerna mot folket i Donbassregionen upphörde inte efter Minskavtalen 2014-2015 eftersom Ukraina vid upprepade tillfällen brutit mot det genom att befästa sina styrkor längs ”gränsdragningen.” Under enbart detta år så har bevakande organisationer registrerat 8 000 brott mot Minskavtalet, främst från ukrainskt håll.

Amerikanska vapen, militära rådgivare och privata underleverantörer har blivit utskickade runt Donbassregionen för att beväpna, utbilda och uppvigla den ukrainska militären i attacker mot folket i Donetsk och Luhansk. USA:s främsta mål är att provocera Ryssland för att rättfärdiga

sin utökande intervention och militärfinansiering i Ukraina, trycka för Ukrainas inlemmande i Nato och att mana Tyskland och sina andra allierade i Europa att häva handelsavtal med Ryssland, specifikt runt naturgasleden Nord Stream 2.

Ryssland och den framförallt ryska befolkningen i Donbass har vid upprepade tillfällen manat till förhandlingar för att återgå till Minskavtalen från 2014-2015, så att dess artiklar kan verkställas mer explicit. Rysslands styrkevisning längs sin västra gräns sedan december 2021 var en direkt maning till förhandlingar för att återuppta Minskavtalen och anta nya avtal för att försäkra sig om Donbassregionens säkerhet samt att få ett tydligt förbud mot Ukrainas inval i Nato.

Framprovocerade av USA så har Ukraina vägrat förhandlingar. Istället har de intensifierat sina attacker mot folkrepublikerna Donetsk och Luhansk, då de 21 februari avfyra 1500 artilleriskott under ett dygn, målen inkluderade civil infrastruktur såsom elkraftverk, vattensystem och skolbyggnader.

Dessa fräcka attacker manade Folkrepublikerna att uttala sig att förskiljande från Ukraina var den enda lösningen för att göra slut på det ukrainska förtrycket. Det lyftes även nya krav på Ryssland att erkänna folkrepublikerna som självständiga nationalstater, både från Belarusiskt håll samt från inom själva Ryssland.

Ryssland svarade med att formellt erkänna Donetsk och Luhansk den 22 februari och satte omedelbart in ”fredsbevarande” styrkor för att förstärka Donbassregionens

försvar gentemot ukrainska attacker. Sedan inledde de en ”särskild militär insats.”

Det uttalade målet med denna ”särskilda militära insats” från Rysslands håll handlar främst om Donbassregionens folks kamp som nu har tagit formen av försvar av sin rätt till nationellt självförsvar.

5. FKP har tidigare fördömt USA som provokatörer av krig i Ukraina? Är inte både de amerikanska och ryska imperialisterna lika skyldiga till den väpnade konflikten i Ukraina?

FKP har som sagt uttalat sitt fördömande av USA:s krigiska provokationer och krigshets i Ukraina, i synnerhet dess frenetiska attacker mot Donbassregionen för att provocera Ryssland. Paritet har också fördömt Natos expansion mot Rysslands gränser, såväl som USA-Natos intrång och inblandning i Tjetjenien och Georgien, de så kallade färgrevolutionerna. Dessa aggressiva handlingar från amerikanskt och Natos håll gentemot Ryssland har varit långvariga och fortgående.

FKP anser att den nuvarande väpnade konflikten huvudsakligen är ett direkt resultat av de upptrappade attackerna från Ukrainas väpnade styrkor, som USA manat till och planerat med hjälp av amerikanska militära rådgivare, gentemot Donbassregionens folk.

Rysslands militära handlingar i Ukraina är inte oframkallade. FKP anser att Rysslands insats, taktiskt, är en motreaktion mot de ohejdade amerikanskt stöttade

militära provokationerna och attackerna mot Donbass. Upptrappningen av den väpnade konflikten kunde ha hejdats om Ukraina hade lyssnat till förslaget att de avslutar sina attacker mot Donbass och ingått i nya förhandlingar. FKP är däremot medvetna att Rysslands stöd för Donbassregionen är motiverat av dess strategiska imperialistiska intressen av att säkra och expandera sin hegemoni.

Om vi ska beskylla och fördöma USA och Ryssland likvärdigt för att ha trappat upp den väpnade konflikten i regionen, så skulle vi underminerat den rättfärdiga kampen för nationellt självbestämmande som förs av Donetsk och Luhansks folk, samt Donbassfolkens hjältemodiga väpnade motstånd och dess ansatser att utnyttja den interimperialistiska motsättningen för att vinna stöd av Ryssland. Det skulle även gjort Donbassregionens folk medskyldiga i att fråga efter Rysslands stöd för att bekämpa ukrainsk aggression.

Det är rimligt att kritisera Ryssland och Putin för att varit så sena i att ge nödvändigt stöd till Donetsk och Luhansks folk. Under åtta års tid tillät Ryssland russofobiska fascister att slakta 14 000 ukrainfödda ryssar, förstörelsen av deras fabriker, hem, skolor, sjukhus och sociala infrastruktur samt den påtvingade migrationen av miljoner ryssar, vilket reducerade den ryska befolkningens andel av Ukrainas befolkning från 22% 2014 till 17% 2022.

Donetsk och Luhansks folk måste ständaktigt kämpa för sin rätt till nationellt självbestämmande och anta en utrikes-

politik som är i linje med deras nationella intressen, Även om de vinner Rysslands stöd så måste folkrepublikerna Donetsk och Luhansk och motsätta sig starkt rysk hegemonism och kräva att bli behandlade som självständiga nationalstater. Men enbart USA- och Natoimperialisterna eller trotskisterna skulle nu kräva för Donetsk och Luhansk rätten att bekämpa Rysslands ”invasion” som faktiskt hjälper dem bekämpa Kyiv och USA-Natos fascistiska nickedockor.

6. Betyder detta att FKP anser att Rysslands ”särskilda militära insats” mot Ukraina är rättfärdigt eftersom dess uttalade mål är att göra slut på attackerna mot Donbassregionens folk?

Från Donetsk och Luhansks nationella revolutionära frihetskrigs perspektiv så är ryskt militärt stöd rättfärdigt och nödvändigt. Innan Ryssland gav sitt direkta stöd så blev de praktiskt sett slaktade av de amerikanskt stöttade ukrainska militärstyrkorna, som aldrig visat någon hänsyn till tidigare internationella avtal.

FKP är dock högst medvetna om att Ryssland är en imperialistmakt driven av sina hegemoniska målsättningar och ett driv för att försvara samt expandera sina inflytelse- och kontrollsfärer. Medan Ryssland menar att deras ”särskilda militära insats” är samstämmig med Donbassfolkets mål att avsluta de ukrainska attackerna, så är Ryssland främst motiverat av sitt imperialistiska mål att försvara sin intressezon och ett strategiskt mål att installera en lydstat i Ukraina.

Om Ryssland håller sig till sina uttalanden att enbart slå mot militära mål och att de inte ämnar ockupera territorium, så kan dess aktioner anses defensiva och som reaktiva, vilket anses allmänt acceptabelt under internationella krigslagar. Det skulle vara Rysslands egna fall om de inte lärt sig något från både den sovjetiska socialimperialistiska ockupationen av Afghanistan under 1980-talet samt de amerikanska aggressionskrigen och ockupationerna sedan andra världskriget. Alla dessa som hämmats av folkens motstånd men som även orsakat 25-30 miljoner dödsfall men även självdestruktiva kostnader för USA, något som ökat takten på USA:s strategiska förfall.

Det finns information att ryska militära styrkor går bortom Donbassregionen och att de ockuperar ukrainskt territorium, något utlöst av en massaker av ryssar i Kharkivregionen av Azovbataljonens styrkor.

FKP ansluter sig till maningar att det ukrainska folket ska kräva ett slut på de russofobiska fascistiska attackerna och att avkräva sin regering att respektera och beskydda den ukrainska ryska nationaliteten i Ukrainas städer inom och bortom Donbassregionen.

Samtidigt så stöttar FKP Ukrainas folks kamp att försvara sitt lands suveränitet och deras krav att Ryssland ska avsluta sina militära offensiver, dra undan sina styrkor så snart som möjligt och leda vägen till dialog och ett fredligt avslut på kriget

7. Rysslands attack mot Ukraina

har nu nått sin femte dag. Det finns nyheter om civila dödsfall och att bostadsområden skadats av raketeld Folk i Kyiv och andra områden evakuerar en masse. Å andra sidan så insisterar Ryssland att civila inte är måltavlor och att de eliminerat 975 ukrainska militära inrättningar, att de skjuter ner jetplan, helikoptrar och drönare. I ljuset av denna utveckling, vad tror FKP det leder?

I tider av intensiv väpnad konflikt så blir "krigets dimma" allt tyngre och de faktiska förhållandena i krigszonen blir svårbedömda i realtid. Båda sidor förväntar vi kommer utöka sin propagandaoffensiv för att stödja sina militära mål. Till och med det mycket spridda fotografiet på en lägenhet i Kyiv som skadats av missiled är inte verifierad och betvivlad. Ukraina hävdar att lägenheten utsatts för ryska missiler, medan det finns information att den skadades av ukrainska missiler eller en anti-missilraket som avfyrades felaktigt.

I mötet med Rysslands blitzkrigattacker så har Kyiv öppet beklagat att de "övergetts" i kampen och öppnat för dialog om Ukrainas "neutralitet" och andra frågor. Detta följdes av Rysslands order att hejda militära operationer den 25 februari.

De amerikanska imperialisterna med allierade intensifierade sin intervention och USA beslutade att utlova 600 miljoner i militärt bistånd till Ukraina. USA lyckades också i att påtrycka Tyskland att skicka stridsvagnar och andra vapen i

motsättning mot sin egen politik att inte skicka vapen till konfliktområden. Detta har tydligen stärkt Zelenskyjregeringen som återvänt till sin tidigare uppstudsiga position och de har övergett de planerade förhandlingarna. Ryssland svarade med att återuppta angreppet.

FKP välkomnar nyheterna att dialogerna fortsätter vara öppna och att Ukraina föreslagit att möta med ryska representanter i den belarusiska staden Gomel samt att Ryssland har förklarat sig skicka en delegation. Ryssland har dock sagt att de inte tänker avsluta attackerna under pågående dialog.

FKP manar Ryssland att hejda sina militära angrepp mot Ukraina för att höja fredsförhandlingarnas framgångsmöjlighet och manar Kyiv att avsluta sina attacker mot Donbassregionens folk såväl som sina russofobiska angrepp mot ryssar av sina reguljära och nynazistiska frivilligrupper som Azovbattaljonen.

Men viktigast av allt så kräver FKP att USA och dess allierade inom Nato att avsluta sina interventioner och provaktioner i Ukraina för att eskalera kriget, samt att låta dialogen mellan de två länderna fortgå och att de ska söka ett slut på konflikten genom fredsförhandlingar för att diskutera frågorna som båda sidor lyfter.

FKP manar arbetarna och Ukrainas folk att kräva ett slut på folkmordskriget mot folket i Donbassregionen, att motsätta sig rysk aggression, motsätta sig USA och Natos intervention samt kämpa för sitt lands neutralitet i motsättning mot de stegrande konflikterna mellan världens

hegemoner.

FKP manar arbetarna och Rysslands folk att stärka sitt stöd för Donbassregionens kamp för nationells självbestämmande samt avkräva Putinregeringen ett omedelbart slut på de militära insatserna mot Ukraina. FKP manar också Rysslands arbetare och folk att sträcka ut en hand i solidaritet med Ukrainas demokratiskt sinnade folk samt utveckla sin egen kamp mot de ryska oligarkerna och Rysslands härskande klasser.

Ny huvudmotsättning i världen?

HANS KALLENIOUS

Det är knappast okontroversiellt att påstå att det skett radikala förändringar i världspolitiken sedan Sovjetunionens sammanbrott 1990. Den dominerande konflikten i världen mellan Väst och Öst, det ”kalla kriget”, ersattes under ett decennium av ett ”unipolärt” tillstånd, där USA dominerade världen både ekonomiskt och militärt. Dollarn som världens reservvaluta och de 800 – 900 militära baserna garanterade världsherraväldet för en tid.

Men så småningom började det talas om framväxten av en multipolär värld. BRICS, en sammanslutning av Brasilien, Ryssland, Indien, Kina och Sydafrika var ett symptom. BRICS distanserade sig främst på det ekonomiska området från beroendet av de internationella organ som Världsbanken och Internationella valutafonden, vilka dominerades av USA.

I och med främst Kinas och senare Indiens enorma ekonomiska tillväxt sedan sekelskiftet har USA försvagats relativt. Stora delar av tillverkningsindustrin med undantag för den militärindustrin har flyttat utomlands. Dollarns ställning som internationell reservvaluta har försvagats.

USA:s hegemoni har ekonomiskt utmanats av främst Kina och militärt av Ryss-

land, som leder den tekniska utvecklingen på bland annat missiler. År 2008 slog Ryssland snabbt tillbaka ett angrepp från USA:s bundsförvant Georgien på Sydossetien. År 2015 ingrep Ryssland i USA:s krig genom ombud i Syrien. En hotande seger för IS och Al Qaida avväjdes. Efter den amerikanskstödda Majdan-kuppen i Kiev, införlivades Krim med Ryssland och med ryskt stöd lyckades utbrytarrepublikerna Luhansk och Donetsk stå emot Kievs försök att militärt besegra dem.

I och med den ryska ”militära operationen” i Ukraina i februari 2022 har konflikten mellan Väst med USA i spetsen å ena sidan och Ryssland och Kina å den andra kraftigt skärpts. Det ser alltmer ut som om två dominerande block i världen nu står emot varandra. Risken för ett nytt världskrig har ökat, om det inte redan har inletts. I första hand hotar ett öppet krig mellan Nato och Ryssland. Om Ryssland besegras är det troligt att USA utnyttjar detta till att gå vidare och attackera Kina, som USA utnämnt till sin ”huvudkonkurrent”.

Hur ska man karakterisera denna skarpa motsättning mellan dessa två poler, Väst och Öst/Syd? Bör vi idag se USA med sitt militära verktyg NATO som huvudfien-

den för världens folk? I varje fall så länge som detta block är den aggressiva parten, vilken desperat försöker bevara världsherraväldet innan motståndarna vuxit sig för starka och det är för sent? Har kanske en ny huvudmotsättning i världen uppstått? Är Mao Zedongs tanke från "Om motsättningar" att den grundläggande motsättningar inte behöver vara den dominerade, tillämpbar på dagens situation?

Kapitalismen har fört med sig krig under hela sin existens. Faran för världskrig ökar. Dessutom är hoten mot miljön, inklusive den globala uppvärmningen, akuta. Ändå står paradoxalt nog inte kampen för socialismen på den politiska dagordningen idag. Hur mycket vi som marxister än skulle önska att det vore så. Hur har marxister tagit ställning i liknande historiska situationer?

På 1800-talet såg marxisterna tsarens Ryssland som en huvudfiende till arbetarklassen och alla progressiva krafter i Europa. De nationella rörelser, vilka ville frigöra sig från Ryssland, till exempel Polen, stöddes av Marx och Engels, medan de var motståndare till de nationella rörelser vilka utnyttjades av den tsaristiska regimen.

Första världskriget var ett imperialistiskt omfördelningskrig, där två ungefär jämnstarka block stod mot varandra. Den marxistiska delen av arbetarrörelsen tog inte ställning för någon sida, medan till exempel de ryska bolsjevikerna till och med förespråkade förvandling av kriget

mellan stormakterna till inbördeskrig.

Efter att Tyskland blivit nazistiskt 1933 kom Kommunistiska internationalen att se en uppdelning av de imperialistiska makterna i två block, ett fascistiskt aggressivt och ett demokratiskt, defensivt. Sovjetunionen försökte på diplomatisk väg, genom bland annat inträde i Nationernas förbund, samt militärt, genom stöd till den spanska folkfrontsregeringens krig mot Francos uppror, alliera sig med de "demokratiska krafterna". En belysande artikel av Mao förklarar varför: "Vi är för Roosevelt och mot Chamberlain"¹. Sovjet tvangs tillfälligt överge denna politik efter att västmakterna avvisade en allians, men efter Tysklands invasion 1941 återupptogs politiken med en världsomfattande allians mellan "demokratiska" och fascistiska stater. I själva verket har troligen de rätt som ser andra världskriget som tre parallella krig. Förutom det antifascistiska inslaget var det ett imperialistiskt omfördelningskrig, där USA tog över Storbritanniens dominerande roll och som ett antiimperialistiskt krig, till exempel Kinas krig mot Japan.

Efter andra världskriget tycktes motsättningarna mellan de imperialistiska länderna i USA, Europa och Japan länge vara underordnade motsättningen till de socialistiska länderna. Det "kalla kriget" dominerade världspolitiken. En alliansfri rörelse uppstod i de avkoloniserade länderna i tredje världen och den försökte utnyttja motsättningen mellan "supermakterna" USA och Sovjet till sin fördel.

1 Mao Zedong, "We are for Roosevelt and against Chamberlain" *Selected Works of Mao Tse-Tung*, Volume 6. Återfunnet på marxists.org.

Kina avföll på 1960-talet från det sovjetiska lägret och närmade sig så småningom USA. Det kinesiska kommunistpartiets och Maos syn på världsläget sammanfattades i "Teorin om tre världar", som presenterades av Deng Xiaoping i FN 1974. Sovjetunionen betraktades som en fascistisk socialimperialistisk supermakt. Men västimperialismen sågs dessutom som uppdelad i dels supermakten USA, dels en "Andra värld" av ett antal utvecklade kapitalistiska länder. Strategin var att utnyttja motsättningarna mellan den Andra världen och den Tredje, antiimperialistiska världen mot den första, bestående av de två supermakterna. Tillämpningen av denna strategi tycktes ibland besynnerlig i backspegeln. Men var den inte rationell i det rådande världspolitiska läget? I varje fall innan den utmynnade i en regelrätt allians med USA...

Poängen med dessa exempel är inte att marxister bör kopiera någon av dessa mallar för att analysera världsläget idag. Det kan vara frestande att dogmatiskt utgå från Lenins analyser och politiska slutsatser i "Imperialismen, kapitalismens högsta stadium" från 1916. Lenins så kallade definition av imperialismen kan behandlas som en dogm. Han reserverade sig för övrigt själv mot otillräckligheten hos alla "definitioner". Grundläggande drag i Lenins beskrivning stämmer även idag. Vi har fortfarande en kapitalistisk värld. Kriget har inte upphört. Imperialismen består.

Men vilken är relationen mellan imperialism och kapitalism? Lenins pamflett var knappast avsedd som en vetenskaplig skrift. Det gjorde en utförlig faktamässig beskrivning av ekonomiska tendenser efter förra sekelskiftet. Mycket har hänt sedan dess. Men ska inte glömma att Lenin i sin beskrivning av orsakerna till dåtidens imperialism, var påverkad av liberalen Hobsons och socialdemokraten Rudolf Hilferdings teorier.

Frågan är om det inte är nödvändigt att i stället gå djupare och mer utgå från Marx teori om kapitalismens ekonomiska tendenser, liksom att uppdatera teorierna om den statliga överbyggnaden, den politiska makten och militarismen till dagens verklighet.

Denna artikel är en intressant analys av världsläget från ett kinesiskt perspektiv (av britten John Ross, bosatt i Kina): "Vad får USA att öka sin internationella militära aggression?"². USA försöker kompensera sin relativa ekonomiska nedgång med sin fortfarande överlägset stora militär. Historien visar att framgång för USA endast förstärkt den aggressiva politiken, medan motgångar tillfälligt får USA-imperialismen att lugna ner sig. De två viktigaste faktorerna för att undvika ett världskrig med kärnvapen är dels Kinas fortsatta ekonomiska tillväxt och därmed militära kraft, dels motståndet från de folk och länder som drabbas av USA:s ekonomiska krigföring, främst de i tredje världen.

2 John Ross, "What is propelling the U.S. into increasing international military aggression" *Monthly Review online*, 2022-04-24, mronline.org

En av flera icke-marxistiska USA-kritiker på nätet har sedan kriget mot Irak 2003 varit den tyske bloggaren Bernhard, på www.moonofalabama.org. Stödet för Rysslands krig idag i Ukraina är logisk utifrån hans bevakning av krigen i Irak, Libyen, Syrien och även kriget i Ukraina 2014 - 2015. Liksom flera andra kända kritiker av USA:s krig, som exempelvis Alexander Mercouris, Michael Hudson och Pepe Escobar, har han blivit alltmer sympatiskt inställd till Kinas och Rysslands roll som motvikt mot USA.

Gemensamt för de här typen av kritiker av USA:s krigspolitik är mängden av fakta men bristen på teoretiska förklaringar till den imperialistiska politiken. Det är kanske inte så konstigt med tanke på att det är ont om bra marxistiska teorier om kapitalismens senaste fasor. De icke-marxistiska förklaringarna drar ofta åt det konspirationsteoretiska hållet. Pål Steigan (steigan.no) tycks tro att det antingen är Klaus Schwab från miljardärsforumet i Davos, med sin "Great Reset", som drar i trådarna. Alternativt de tre största finansbolagen Black Rock, Vanguard, State Street.

En annan favoritförklaring är att det är en grupp "nykonservativa" i det amerikanska utrikesdepartementet, som är ansvariga för krigspolitiken. I stället för monopolkapitalister talar man om "oligarker" i både öst och väst. I stället för imperialism används det luddiga begreppet "globalism". Alexander Mercouris tror att EU-byråkratin och de "politiska klasserna" drivs av "ideologi", inte av intressen. Den här

typen av personer kan ibland känna en sympati för högerpopulister som Trump, Orban och Le Pen, men blir besvikna på dem gång på gång. Gemensamt för flera i denna grupp är också klimatskepticismen. Det är som att man inte orkar med fler hot mot mänskligheten är Västvärldens korståg mot Ryssland och Kina.

Förhoppningsvis kommer fler och fler av dem som ser den nuvarande konflikten som en ideologisk konflikt mellan Väst och Öst att upptäcka klassaspekterna under konflikten mellan stormakter och stater. Det är en motsättning som än så länge uttrycks som en motsättning mellan "eliterna" och vanligt folk. En iransk journalist på saker.is, Raman Mazaheri, har ägnat sig mycket åt de gula västarna i Frankrike³. Mazaheri representerar en intressant "socialistisk" tendens bland antiimperialisterna. Dessa sympatiserar gärna med Kinas "socialism" och kritiserar Putins nyliberala inrikespolitik.

3 Se till exempel, Ramin Mazaheri, "French presidential debate: Le pen goes mainstream, proving Yellow vests right" 2022-04-22 thesaker.is

Pakistans premiärminister avsätts: Till vilken grad var USA inblandade?

Islamabad – Efter veckor av dramatik och kontroverser som har drabbat landet har Imran Khan avsatts från sitt ämbete. Pakistans premiärminister drabbades av en misstroendeomröstning och en förlust i Högsta domstolen, vilket innebär att hans styre upphörde efter mindre än fyra år. Koalitionspartnerna övergav honom och lämnade hans parti Pakistan Tehreek-e-Insaf (PTI) i minoritet.

Cricketstjärnan, som blivit politisk ledare, hade under några veckor varnat för att en främmande makt – som antogs vara USA – försökte störta honom på grund av hans oberoende utrikespolitik, som innebar att Pakistan närmade sig Ryssland och Kina. I ett långt offentligt tal den 8 april pekade han sedan direkt ut Washington som den främsta anstiftaren till regimförändringskonspirationen och anklagade USA för att ha mutat hans politiska allierade med tiotals miljoner dollar för att de skulle överge hans koalition. Han beskrev detta som ”öppen kohandel” och ”försäljning av lagstiftare som getter och får”.

Khan pekade ut Donald Lu, biträdande statssekreterare för Syd- och Centralasien, som hjärnan bakom operationen. ”Det var ett officiellt möte mellan Donald Lu och vår ambassadör, med protokollförare”, sade han och delade med sig av ett diplomatiskt telegram från Pakistans ambassadör i USA, Asad Majeed, där han

hävdade att Lu i princip hade hotat landet med en kupp om det inte omedelbart ändrade kurs. Om Khan däremot avsattes skulle ”allt vara förlåtet” och Pakistan skulle kunna återgå till sin status som en gynnad amerikansk allierad. Khan bjöd sedan in flera journalister, medlemmar av hans kabinett och säkerhetsagenter för att se dokumentet. Islamabads högsta domstol blockerade dock omedelbart den offentliga spridningen av dokumentet med motiveringen att Khan skulle bryta sitt sekretesslöfte.

Den avsatte premiärministern har inte stillatigande accepterat sitt öde. Tvärtom organiserar han en rad gatudemonstrationer som har lockat stora skaror. ”Jag vill att hela vårt folk ska komma, eftersom Pakistan skapades som en oberoende, suverän stat, inte som en marionettstat av främmande makter”, sade han vid ett möte i den nordvästra staden Peshawar, hans första framträdande efter att, med hans egna ord, ”ha blivit avsatt genom ett regimskifte med utländsk inblandning”. Khan och hans parti PTI uppmanar till en omedelbar valuppgörelse, och är uppenbarligen övertygade om att de kan vinna. ”Låt folket genom rättvisa och fria val avgöra vem de vill ha som premiärminister”, krävde han.

Långt ifrån radikal

Om han vore en västerländsk politiker skulle den här typen av politiska åtgärder göra Khan till en radikal antiimperialist och troligen politiskt långt till vänster. PTI-partiet har dock styrt på en mycket mer moderat agenda, med vaga budskap om korruptionsbekämpning och reformer. År 2018 ärvde Khan en ekonomi som låg i spillror och han släppte snabbt många av sina mer ambitiösa ekonomiska och sociala mål. Faktum är att PTI snart inledde förhandlingar med Internationella valutafonden (IMF) om en räddningsaktion på flera miljarder dollar. Som vanligt krävde fonden en lång rad aggressiva åtstrammingsåtgärder som innebar djupa nedskärningar av socialförsäkringar och offentliga tjänster. I takt med att inflationen ökade stoppades löneökningarna och subventionerna till allmännyttiga tjänster minskades.

Till råga på allt detta drabbade COVID-19-pandemin Pakistan hårt. En landsomfattande låsning dödade alla chanser till ekonomisk återhämtning och orsakade utbredd nöd, särskilt bland arbetarklassen. Inkomsterna sjönk med 42 procent och arbetslösheten ökade med 34 procent, och den tillfälliga nedläggningen ledde till att många företag stängdes permanent.

Den pakistanska militären

Den mäktiga pakistanska militären har inte heller varit imponerad av Khan och hans politik. Medan han uppfattades som nära armén 2018 har det under de senaste veckorna blivit tydligt att militären har vänt sig mot Khan. Under en sällsynt presskonferens avvisade arméns talesman generalmajor Babar Iftikhar kategoriskt Khans påståenden om en utlandsstödd kupp. ”De ord som användes är framför

er ... som jag sa ... de ord som användes är tydliga. Finns det något ord som konspiration som används i det? Jag tror inte det”, sade han. Iftikhar kritiserade också Khans resa till Ryssland som ”mycket pinsam”.

Även om den pakistanska allmänheten kanske har accepterat landets förskjutning mot Kina och Ryssland har militären alltså definitivt inte gjort det. Många av de främsta generalerna har nära band till USA, eftersom de har utbildats och regelbundet reser dit för att få undervisning. Det genom och genom västerländska militära etablissemangen är mycket mindre angeläget om att samarbeta med sina kinesiska motsvarigheter och tillbringar mycket hellre månader i USA än i Kina, där de inte talar språket eller förstår kulturen. Som den pakistanske journalisten Waqas Ahmed påpekade är den pakistanska militären dessutom nästan helt utrustad med amerikanska vapen och uppskattar inte den nya kinesiska tekniken, som de uppfattar som sämre.

Följaktligen verkar det uppenbart att militären spelade en avgörande roll i Khans avsättning. Som Ahmed sade: ”Så om deras [oppositionen mot Khan] påstående var att alla dessa partier gick med i PTI på militärens önskemål, på vems önskemål lämnade de då PTI?”. Få i Pakistan bestrider att armén har den yttersta makten. Under en stor del av sin historia efter självständigheten har landet styrts direkt som en militärdiktatur. Det har förekommit flera framgångsrika militärkupper, bland annat 1953-1954, 1958, 1977 och 1999. Ingen av Pakistans 29 premiärministrar har någonsin fullföljt en hel mandatperiod.

Några av dessa kupper genomfördes i

samordning med Washington. I ett avklassificerat CIA-dokument från 1975 diskuterades möjligheten att avsätta premiärminister Zulfikar Ali Bhutto. I likhet med Khan hävdade Bhutto offentligt att CIA låg bakom hans avsättning 1977 och agerade på grund av hans starka stöd för landets alliansfria ställning, hans förkastande av Vietnamkriget, hans strävan efter kärnvapen och hans hjärtliga relation med Kina. Bhutto avrättades två år senare. På senare tid har militären och under rättelsetjänsten haft ett nära samarbete med den amerikanska regeringen, hjälpt dem i deras kontroversiella spionkampanj för att spåra upp Osama Bin Laden och tillåtit att landet används som bas för att attackera Afghanistan

Varför skulle USA vilja avsätta Khan?

Pakistan har historiskt sett haft ett nära förhållande till Förenta staterna, särskilt militärt. Mellan 2002 och 2018 gav USA bistånd till Pakistan till ett värde av 33 miljarder dollar, varav mer än 14 miljarder dollar var militärt bistånd. Dess vapnade styrkor är utrustade med den bästa amerikanska utrustningen och dess officerare utbildas i USA. Pakistan var också en nyckelspelare i USA:s ockupation av grannlandet Afghanistan, där flera på varandra följande administrationer tillät USA:s militär att genomföra operationer från landets territorium. Resultatet blev en humanitär katastrof för landet; uppskattningsvis 83 000 pakistanier miste livet som en följd av kriget mot terroristerna.

Khan, som länge hade motsatt sig USA:s agerande i regionen, minskade kraftigt landets engagemang i kriget. "Det finns inte en chans att vi kommer att tillåta några baser, någon form av verksamhet från

pakistanskt territorium till Afghanistan. Absolut inte", sade han till en intervjuare från Axios förra året. Han började också öka de militära inköpen från och samarbetet med Kina, ett beslut som retade upp många av hans armés högsta chefer. Khans administration var inte den första som rörde sig mot Peking, men han fortsatte förvisso att bygga upp förbindelser med Kina. Den främsta av dessa förbindelser är den nya ekonomiska korridoren Kina-Pakistan, ett infrastrukturnätverk på 62 miljarder dollar som förbinder de två länderna och bidrar till att öka handeln över hela världen. De projekt som ofta beskrivs som en kinesisk Marshallplan och som håller på att byggas omfattar en 700 mil lång motorväg mellan Karachi och Lahore samt ett omfattande nätverk av vägar och höghastighetståg som kors och tvärs genom landet och som förbinder större pakistanska städer med handelscentrumet Kashgar i Kinas västra del.

Trots USA:s officiella förnekanden tyder indicier på att Washington åtminstone kan ha haft en ledande roll i att avsätta Imran Khan från makten. Med tanke på att USA omedelbart gav sitt stöd till den nya premiärministern Shahbaz Sharif, vars spontana kommentarer mer eller mindre erkände USA:s inblandning, verkar det som om USA åtminstone gav sin tysta välsignelse till åtgärden att stötta Khan. Han ansluter sig därför till den långa listan över avsatta premiärministrar och understryker verkligheten att i Pakistan är det alltid den USA-stödda militären som bestämmer, oavsett vem folket väljer.

Detta är en översättning av en artikel av Alan Macleod, "The Ouster of Imran Khan" Mint Press News, 2022-04-18. Mintpressnews.com

Varför Rysslands krig är ett imperialistiskt krig

För att förstå det ryska anfällskriget mot Ukraina, och alla andra krig i vår tid, måste vi förstå vad imperialism är. För oss är det tydligt att Ryssland är ett imperialistiskt land och att anfällskriget mot Ukraina är ett imperialistiskt krig.

Vi har fått en fråga om vår definition av Ryssland som ett imperialistiskt land. Tjen Folket Media definierar, liksom den internationella kommunistiska rörelsen, angreppskriget mot Ukraina som ett imperialistiskt krig. Runtom i världen däremot sprids dimridåer kring själva karakteristiken av Ryssland – och även Kina – som imperialistiska.

Kapitalexport kontra varuexport

En invändning är Rysslands stora export av råvaror (gas, olja, mineraler). Det finns de som, med hänvisning till Lenins verk *Imperialismen som kapitalismens högsta stadium*, anser att ett imperialistiskt land huvudsakligen måste vara en kapitalexportör, och inte en exportör av råvaror. Detta syftar på Lenins definition av imperialism enligt dess fem ”viktigaste kännetecken”. Lenin anger förbehåll i sin definition och skriver att vi inte får ”glömma, att alla definitioner överhuvud taget har en villkorlig och relativ betydelse, då en definition aldrig kan omfatta de allsidiga förbindelserna hos en företeelse i full utveckling”, men han definierar detta stadi-

um på följande sätt:

”Imperialismen är kapitalismen på det utvecklingsstadium, då monopolens och finanskapitalets herravälde utformats, då kapitalexporten blivit särskilt betydelsefull, då världens uppdelning mellan de internationella trusterna börjat, och uppdelningen av hela jordens territorium mellan de största kapitalistiska länderna fullbordats.”

Han skriver också att imperialismen ”kan och måste definieras på ett annat sätt, om man inte blott tar hänsyn till de grundläggande rent ekonomiska begreppen (till vilka den ovan anförda definitionen inskränker sig), utan också hänsyn till den plats i historien, som detta stadium av kapitalismen intar i förhållande till kapitalismen överhuvud taget, ”och att imperialismen ” utgör ett särskilt stadium i kapitalismens utveckling ”.

Lenins bok publicerades 1916 och Lenin nämner redan Ryssland som en imperialistisk stormakt. Till exempel, när han nämner Ryssland som en av de sex stormakterna i världen:

”Bland de ovannämnda sex länderna finner vi å ena sidan unga, ovanligt raskt framåtskridande kapitalistiska länder (Amerika, Tyskland, Japan) och å andra sidan länder med gammal kapitalistisk

utveckling (Frankrike och England), vilkas framåtskridande under senare tid försiggått betydligt långsammare än de föregåendes, och slutligen ett land (Ryssland), som i ekonomiskt hänseende är det mest efterblivna och där den moderna kapitalistiska imperialismen så att säga är omspunnen av ett synnerligen tätt nät av förkapitalistiska förhållanden.”

Vi måste ställa oss en enkel fråga: Är det överhuvudtaget möjligt att Tsarryssland, i all sin efterblivenhet, var mer imperialistiskt, i leninistisk mening, än dagens moderna Ryssland?

Det står utom allt tvivel att dagens Ryssland är mer kapitalistiskt än 1916. Landet har mer industri, mer bankkapital, större monopol, mer varuekonomier, en ekonomi som domineras mer av monopol, mindre jordbruk, färre bönder, fler proletärer och så vidare. Dessutom är landet alls inte mindre självständigt. Även 1916 penetrerades den ryska ekonomin av västerländska imperialister. Brittiskt, tyskt och franskt kapital var tungt inne i Ryssland på den tiden. Ändå konstaterar Lenin att Ryssland var ett imperialistiskt land vid den tiden, och de kan inte vara mindre imperialistiska idag, hundra år senare - om vi inte antingen (a) hävdar att Ryssland idag är ett förtryckt land, en semikoloni genom stormakter (Kina?) eller (b) hävdar att Ryssland inte är kapitalistiskt (men fortfarande socialistiskt?). Marxismen opererar inte med flera kategorier av länder. Enligt marxismens klassiker, inte olika trotskister och ”upppinnare” av

”nya” teorier, är länder i vår tid antingen förtryckande länder (imperialister), förtryckta länder (kolonier och halvkolonier) eller befriade länder (socialistiska länder eller nydemokratier och folkdemokratier). De två första kategorierna är länder under bourgeoisieens herravälde, och de senare är under proletariatets herravälde (i allians med andra klasser). Enligt marxismen är Ryssland, med sin borgerliga stat, antingen ett imperialistiskt eller ett förtryckt land.

Även om alla länder i viss mån har blandekonomier, att man kan se drag och kvarlevor från andra system, och att även imperialister kan uppleva viss dominans från andra imperialister, måste vi ta tag i huvudsidan för att överhuvudtaget förstå något. Huvudsidan i fråga om Ryssland är att landet huvudsakligen är imperialistiskt, ett land som förtrycker och utnyttjar andra länder, som Iran, Syrien, Venezuela, Vitryssland, Kazakstan och så vidare. Ryssland har också ett antal inre kolonier som Tjetjenien. Den ryska staten och kapitalet är huvudsakligen i händerna på den ryska monopolbourgeoisien. Varken bankerna eller de stora företagen styrs från utlandet. Därmed är Ryssland ett imperialistiskt land.

Hur är det med kapitalexporten? I Lenins bok presenterar han stora skillnader mellan de sex imperialistiska stormakterna. Speciellt med tanke på hur många kolonier de har, bankernas ställning, de värdepapper de har och kapitalexporten. Han behandlar inte dessa egenskaper hos imperialismen i allmänhet, som en ”checklista” där stormakter måste ”kvalificera

sig” för att bli imperialistiska stormakter. Det är också uppenbart i dagens värld att Rysslands ställning på världsmarknaden skiljer sig från andra imperialister. Alla imperialister har i varierande grad sina särdrag. Det är dock inte så att Ryssland inte exporterar kapital alls. Det är inte heller så att andra imperialister inte exporterar råvaror. USA är till exempel en nettoexportör av olja, och det lilla imperialistiska Norge har en enorm export av råvaror (olja, gas, fisk). Kapitalexport kontra export av råvaror varken kvalificerar eller utesluter länder som imperialister.

Ryssland har en ekonomi som med rätta kan kallas efterbliven, som borgerliga ekonomer gör. Deras export domineras till stor del av råvaror. Dessutom anses den ryska ekonomin bara vara världens 11:e största, efter Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Men den är fortfarande inte så liten. Deras BNP placerar dem före länder som Brasilien och Indonesien, som har mer än dubbelt så många invånare. Ändå är det tydligt att deras militära position är mycket större i världen än vad ekonomin antyder.

Med detta sagt spelar Ryssland fortfarande en särskilt viktig roll för många länder och på världsmarknaden, och deras råvaruexport förvandlas till politisk makt. För det första har den ryska monopolbourgeoisien, där industri, bank och stat är nära sammansmälta, full kontroll över ryska råvaror. Det är inte så som i förtryckta länder, som Brasilien, Nigeria eller Indien, att utländsk imperialism har stort direkt och indirekt inflytande över resur-

serna. I Ryssland dominerar ryska monopolister (som kallas oligarker i väst). För det andra används råvarorna för att säkra Rysslands betydelse för länder som Kina och Indien, och även, tillsammans med en enorm vapenexport, för att säkra dess ställning i Afrika. För det tredje är Ryssland en av världens största exportörer av ett antal mycket viktiga varor, såsom olja, gas, industridiamanter och ett antal mineraler som är viktiga i många varor (datorer, elbilar etc.).

Åter till kapitalexporten, detta uttrycks på olika sätt i den borgerliga ekonomiska statistiken. Om vi tittar på Rysslands registrerade ”tillgångar” (innehav) utomlands, var dessa per september 2021 1 620 miljarder US-dollar. Samtidigt hade andra länder 1 180 miljarder dollar i innehav i själva Ryssland, vilket visar på ett ”överskott” på cirka 500 miljarder dollar utomlands. Inte illa för ett land som inte ”exporterar kapital”... Från och med 2021 låg Ryssland på femte plats i världen vad gäller valutareserver, d.v.s. reserver i form av utländsk valuta, guld och andra tillgångar utomlands.

Sedan 2014 och annekteringen av Krimhalvön har Ryssland utsatts för hårda sanktioner, vilket har försvagat investeringarna i själva Ryssland, liksom Rysslands möjligheter till öppna investeringar i väst. Ändå strömmar investeringar in i landet via Cypern, Nederländerna och Luxemburg. Och kapital flödar ut ur landet i ännu större utsträckning. Från och med september 2021 nådde detta en rekordnivå, mätt i utländska direktinvesteringar (FDI), på 20 232 miljarder

US-dollar. Det vill säga mer än 20 biljoner amerikanska dollar investerade av rysk imperialism utomlands. Från och med 2017 borde Ryssland bara ha legat på 18:e plats i världen mätt i FDI, i nivå med Sverige och Australien, men vår analys är att detta inte ger en korrekt bild av kapitalexporten. Till exempel kommer förvärv genom skalbolag, företag registrerade i "skatteparadis" och så vidare inte att synas på Rysslands utländska direktinvesteringar. Den ryska imperialismen, å andra sidan, hjälper till att blåsa upp siffrorna för utländska direktinvesteringar för Hong Kong, Schweiz och Nederländerna, som ligger mycket högre i statistiken, genom oligarker som bor utomlands, genom skalföretag, bulvaner och andra former av kapitalistisk förklädnad av den verkliga ekonomin.

Vidare uppskattar analytiker att så mycket som 60 procent av Rysslands privata tillgångar, inklusive mycket av Putins privata tillgångar, finns utomlands. Detta är i mycket hög grad också en form av kapitalexport.

Den ryska imperialismen har makt i världen och ambitioner för Ukraina

När FN fördömde Rysslands krig mot Ukraina röstade 35 medlemsländer (av nästan 200) inte för fördömandet. Bland dessa fanns Indien, Pakistan och Kina. De 35 länderna representerar tillsammans över hälften av världens befolkning och nästan hälften av länderna i Afrika. Detta illustrerar tydligt att Ryssland inte är utan inflytande i världen. I dagens imperialistiska värld kan detta inte förstås

fristående från ekonomiska förhållanden. Som Lenin sa är politik ett koncentrerat uttryck för ekonomin. Vi måste förstå den ryska imperialismen för att överhuvudtaget förstå någonting.

Till exempel: Är Natos utvidgning österut ett problem för det ryska folket? Varför talar Ryssland om buffertzoner? Det är den ryska imperialismen som talar. Det är den ryska imperialismen som har problem med USA:s och Natos inringning av Ryssland. Det som står på spel är ekonomiska och politiska intressen i grannländerna och i resten av världen. Det är inte heller intressant om Putin är medveten om detta, vilket vi annars tror att han är. Oavsett om man köper berättelserna om Putin antingen som en ny rysk "tsar" för att återuppbygga det medeltida Ryssland, eller om man tror att Putin lider av en annan form av galenskap, anser inte marxismen att världen styrs varken av ädla personliga motiv eller individers galenskap. Som marxister ser vi samhällets utveckling som ett resultat av historiska utvecklingslagar. Medvetandet är sekundärt, materien primär. Putins åsikter är inte den primära drivkraften för det ryska samhällets utveckling. Utvecklingen sker utifrån en objektivt existerande imperialism, rysk imperialism, och utvecklas av imperialismens motsättningar. Vår tids grundläggande motsättningar är motsättningen mellan imperialisterna, motsättningen mellan imperialisterna och de förtryckta länderna, och motsättningen mellan bourgeoisien och proletariatet. Att åberopa andra drivkrafter är det många som gör, men då definierar man sig ur marxismen, och in i någon form av borgerlig

idealism. Kriget i Ukraina är ett konkret uttryck för två grundläggande motsättningar: för det första den ryska imperialismens motsättning med den förtryckta ukrainska nationen, och för det andra motsättningen mellan imperialisterna, främst USA-imperialismen och den ryska imperialismen. Putins drömmar är helt underordnade i sammanhanget. Putins drömmar är en återspeglning av den ryska imperialismens ambitioner, inte tvärtom.

Slutligen, vilka är den ryska imperialismens ambitioner i Ukraina? Vi har visat dessa i en serie artiklar som vi hänvisar läsare till. Här förklaras bland annat att den ryska imperialismens främsta styrka är dess ställning som kärnvapenstormakt. Enligt de flesta beräkningar besitter Ryssland världens största arsenal av kärnvapen. Detta skapar manöverutrymme för rysk imperialism, och begränsar USA-imperialismens manöverutrymme gentemot Ryssland. Det ser vi tydligt i konflikten om Ukraina, där Joe Biden upprepade gånger har uttalat att USA inte kan föra krig mot Ryssland för då bryter tredje världskriget ut, och att det beror på Rysslands kärnvapen. USA har en långsiktig plan för att neutralisera denna ryska position, främst genom att omge Ryssland med en ”missilsköld” som kan skjuta ner och förstöra Rysslands missiler. Genom att omringa Ryssland kan arsenalen av kärnvapen i stort sett neutraliseras. Vidare kan de sakta men säkert strypa ryskt inflytande utomlands, och undergräva ekonomin, vilket i sin tur försvagar kärnvapenarsenalerna, som är dyr att underhålla. Dessutom försöker USA livnära sig på oroligheter och strider inom Ryssland, och inom

de ryska kolonierna och halvkolonierna.

I detta sammanhang är invasionen av Ukraina ett offensivt försök från Rysslands sida, att bryta inringningen, att säkra tillgången till Svarta havet och Medelhavet och att förhindra att Ukraina blir en militärbas för USA med en kort rakt in i hjärtat av Ryssland. Dessutom har Ukraina 40 miljoner invånare och reserver av gas och olja, så att landet inte bara är militärt och politiskt viktigt, utan också ekonomiskt intressant. Det gäller både Ryssland självt, såväl som dess allierade Kina, och dess konkurrenter i USA, Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Konkurrensen mellan imperialisterna handlar inte bara om att säkra sin egen tillgång till råvaror och arbetskraft, utan också om att utesluta andra. Ukrainas gas kunde till exempel ha använts för att minska EU-ländernas beroende av rysk gas, vilket är dåligt för den ryska imperialismen.

Slutligen, vilka är den ryska imperialismens ambitioner i Ukraina? Vi har visat dessa i en serie artiklar som vi hänvisar läsare till. Här förklaras bland annat att den ryska imperialismens främsta styrka är dess ställning som kärnvapenstormakt. Enligt de flesta beräkningar besitter Ryssland världens största arsenal av kärnvapen. Detta skapar manöverutrymme för rysk imperialism, och begränsar USA-imperialismens manöverutrymme gentemot Ryssland. Det ser vi tydligt i konflikten om Ukraina, där Joe Biden upprepade gånger har uttalat att USA inte kan föra krig mot Ryssland för då bryter tredje världskriget ut, och att det beror på Rysslands kärnvapen. USA har en långsiktig plan för att

neutralisera denna ryska position, främst genom att omge Ryssland med en ”missilsköld” som kan skjuta ner och förstöra Rysslands missiler. Genom att omringa Ryssland kan arsenalen av kärnvapen i stort sett neutraliseras. Vidare kan de sakta men säkert strypa ryskt inflytande utomlands, och undergräva ekonomin, vilket i sin tur försvagar kärnvapenarsenalerna, som är dyr att underhålla. Dessutom försöker USA livnära sig på oroligheter och strider inom Ryssland, och inom de ryska kolonierna och semikolonierna.

I detta sammanhang är invasionen av Ukraina ett offensivt försök från Rysslands sida, att bryta inringningen, att säkra tillgången till Svarta havet och Medelhavet och att förhindra att Ukraina blir en militärbas för USA med en kort rakt in i hjärtat av Ryssland. Dessutom har Ukraina 40 miljoner invånare och reserver av gas och olja, så att landet inte bara är militärt och politiskt viktigt, utan också ekonomiskt intressant. Det gäller både Ryssland självt, såväl som dess allierade Kina, och dess konkurrenter i USA, Tyskland, Frankrike och Storbritannien. Konkurrenten mellan imperialisterna handlar inte bara om att säkra sin egen tillgång till råvaror och arbetskraft, utan också om att utesluta andra. Ukrainas gas kunde till exempel ha använts för att minska EU-ländernas beroende av rysk gas, vilket är dåligt för den ryska imperialismen.

Slutsats

Kort sagt: det är uppenbart att Ryssland, enligt Lenins definition, är en imperialist. Vidare är den ryska imperialismen

en stormakt, som har förlorat sin supermaktsposition politiskt och ekonomiskt, men som har behållit sin position som supermakt inom den militära sfären som en kärnvapensupermakt. Kriget mot Ukraina är ett direkt resultat av imperialismens motsättningar och rivaliteten mellan imperialisterna, främst mellan världens enda hegemoniska supermakt, USA å ena sidan, och rysk imperialism å andra sidan. Rysslands krig är en taktisk offensiv inom ett strategiskt försvar, där Ryssland under trettio år har varit under press från främst USA, vilket har tagit sig uttryck i Nato och EU:s utvidgningar österut. Eftersom Lenin förkastade båda sidor i första världskriget, måste kommunister idag förkasta den ryska imperialismen. Det är inte mer ”progressivt” genom att vara mer efterblivet och relativt svagare, precis som Österrike och Tyskland inte var mer ”progressiva” 1914, och Tyskland, trots mindre kapitalexport än England, inte var mindre imperialistiskt 1940. Den ryska imperialismen är en mindre imperialist än USA, men den är inte mindre imperialistisk. Dess krig är alltså lika mycket imperialistiska krig som USA:s krig i Afghanistan, Irak, Libyen och Syrien, och därmed är det ryska anfällskriget mot Ukraina ett imperialistiskt krig.

Artikeln är en översättning av Tjen Folket medias artikel ”Hvorfor Ruslands krig er en imperialistisk krig” 2022-04-06. Tjen-folket.no

Några tankar kring Hans Kallenius syn på den materialistiska dialektiken

K.L.

Hans Kallenius (HK) har i nr 1/2022 av MF skrivit en väldigt kritisk kommentar till Bo Gustafssons (BG) efterord från 1967 till Stalins *Om den dialektiska och historiska materialismen*.

HK skriver att utan att direkt citera BG att ”Bo Gustafssons anspråk är astronomiska: Den dialektiska materialismen är en vetenskap som beskriver de allmännaste lagarna för allt.” Det BG skrev ordagrant var ”Den dialektiska materialismen är vetenskapen om naturens, samhällets och tänkandets allmännaste rörelse- och utvecklingslagar.”

Men HK kritik av BG:s uppfattning om den materialistiska dialektikens allmängiltighet drabbar ju också Mao Zedong; denne skrev våren 1937 skriften *Om dialektisk materialism*. I den uttrycker Mao att:

”Materialistisk dialektik är den enda vetenskapliga kunskapsteorin, och också den enda vetenskapliga logiken. Materialistisk dialektik studerar ursprunget till och utvecklingen av vår kunskap om den yttre världen. Den studerar övergången från att inte veta till att veta och från

ofullständig kunskap till mer fullständig kunskap; den studerar hur naturens och samhällets utvecklingslagar dagligen återspeglas med både större djup och bredd i mänsklighetens tänkande. Just detta är enheten mellan materialistisk dialektik och kunskapsteori....”

Och i slutet av uppsatsen *Om motsättningarna* sammanfattar Mao frågan med några få ord: ”Lagen om motsättningar i ting, det vill säga lagen om motsatsernas enhet, är den grundläggande lagen i såväl naturen som samhället och därför också den grundläggande lagen i tänkandet.”

Dessa två citat visar Mao på slutet av trettioalet hamnar ganska nära BG:s uppfattning som den senare hade 1967.

Det som är positivt med Kallenius kritik av Mao är att han vågar ifrågasätta en sådan för Kommunistiska föreningens så stor auktoritets syn på dialektisk materialism; det negativa är att han gör det på rätt svaga grunder. När till exempel HK tycker det är märkligt att Mao ansåg att

”dialektikens grundläggande grundlag”¹

1 Jag han inte hitta var Mao skulle ha uttryckt ”dialektikens grundläggande grundlag”.

om motsatsernas enhet och kamp som förklaring till allt.” samtidigt som Mao ”i sin artikel *Om motsättningar* att alla ’sammansatta ting’ har ett flertal motsättningar?”. Vad är det för märkligt med det?

Finns inte motsättningar överallt? Till exempel den enklaste sats som ”bladet har gulnat” uttrycker en motsättning. Allmänt sett mellan hur bladet var förr och hur det är nu. När en cyklist ska ta sig fram har han/hon flera motsättningar att övervinna.

Bland annat cyklisten benstyrka kontra rullmotståndet, benstyrka kontra luftmotståndet, är det en uppförsbacke tillkommer också motsättningen benstyrka kontra gravitationen. Alla dessa tre motsättningar har på olika sätt med gravitationen att göra. I en backe är motståndet mer direkt beroende av gravitationen, rullmotstånd är förenklat sett gravitationen gånger rullmotståndskoefficienten medan luftmotståndet är beroende av lufttrycket (som i sin till största delen är beroende av jordens dragningskraft) och hastigheten i kvadrat. Vid låga hastigheter på plant underlag är rullmotståndet som ger den största motverkande kraften men ju högre hastigheten är desto större blir luftmotståndet som del av det totala motståndet. Men ska han/hon cykla i brant backe så brukar inte benens begränsade styrka vara tillräcklig för att övervinna gravitation så mycket att det är farten plus rullmotståndet som ger det största motståndet. Ju längre någon cyklar på i sprinttempo, desto större kommer en annan motsättning att vara, nämligen ökad syreskuld och mjölksyratolerans kontra möjligheten att hålla farten. Vid långa cy-

keletapper verkar de flesta av de uppräknade motsättningarna men de resulterar i att det blir antal mil och cyklistens ork som alltmer blir den dominerande motsättningen. Alltså flera motsättningar men varje motsättning är ändå ett uttryck för motsättningens enhet och kamp.

Jag är inte kunnig i kvantfysik så jag ska inte diskutera denna och frågan om kvarnarnas 3 färger (som är, vad jag förstår, laddningar).

Men om vi till exempel antar tre krafter som verkar på en kropp i ett tredimensionellt rum så att dessa kraftvektorer balanserar varandra. Det vill säga att inte kroppen ska accelerera i någon riktning. Det vill säga att två av kraftvektorerna alltid balanseras av den tredje. (Vektor 1+vektor 2 balanseras av vektor 3, Vektor 1+vektor 3 balanseras av vektor 2 och Vektor 2+vektor 3 balanseras av vektor 1) Men detta betyder inte att inte motsättningens enhet och kamp gäller i alla tre fallen. Vilket även gäller om kraftvektorerna som verkar på kroppen som balanserar varandra är fler än tre. Varje kraftvektor balanseras av alla de andra. (Kraftvektor 1 balanseras av summan av kraftvektorerna 2, 3, ..., n, kraftvektor 2 av 1, 3...n och så vidare.)

Tvärt emot vad HK påstår så avmystifierade Marx och Engels den hegelianska dialektiken genom att de ställde den på materiell grund.

Marx skrev i andra efterskriften i första boken av *Kapitalet*:

”Min dialektiska metod är i grunden inte endast avvikande från den hegeliska utan dennas direkta motsats. För Hegel är tan-

keprocessen, vilken han rentav personifierar under namn av Idén, verklighetens demiurg och verkligheten endast dess yttre gestalt. För mig är tvärtom det ideella ingenting annat än det materiella, omsatt och översatt i människans hjärna.

Den mystifierande sidan i den hegelska dialektiken kritiserade jag för nära 30 år sedan, vid en tid då den ännu var modet för dagen. Men just medan jag höll på att utarbeta "Kapitalets" första band, behagade de retsamt arroganta och medelmåttiga epigoner, som nu anger tonen i det bildade Tyskland, behandla Hegel på samma sätt som den gode Moses Mendelssohn på Lessings tid behandlade Spinoza, nämligen som 'en död hund'. Jag bekände mig därför öppet som lärjunge till denne store tänkare och koketterade t.o.m. här och där i kapitlet om värdeteorin med det för honom säregna uttryckssättet. Trots att dialektiken i Hegels händer blir mystifierad, så är det inte desto mindre han, som först har framställt dess allmänna rörelseformer på ett uttömmande och medvetet sätt. Den står hos honom på huvudet. Man måste ställa den på fötterna för att bakom det mystiska höljet upptäcka den rationella kärnan."

Däremot anser jag att som Mao att lagen om kvantitetens övergång i kvalitét är en följd av lagen om motsättningarnas enhet och kamp. Medan "negationens negation" inte kan räknas till de dialektiska lagarna.

Kallenius skriver i första stycket av sin kritik "Om det här (BG:s efterskrift, min anm) var den dogmatiska smörja till metod som SKP bestods 1967, så är det inte

konstigt att det gick som det gick med partiet."

Här menar jag att Kallenius begår ett subjektivistiskt misstag eftersom han menar att bara därför att en av Maos svenska uttolkare Bo Gustafsson skrivit en "dogmatisk smörja", så gick det svenska maoistiska partiet, SKP, under.

Visst fanns det en del teoretiska fel inom SKP, men felet var mycket färre än förtjänsterna. BG hade en tendens att bitvis uttrycka sig dogmatiskt; detta doldes delvis i hans sympatiska, levande och resonerande litterära stil. I BG:s fall kan man också se vad organisationen har för betydelse. Så länge han var med i SKP uttryckte han sig teoretiskt huvudsak inom den marxist-leninistiska traditionen, men när han hamnade utanför organisationen gick degenereringen snabbt. Redan 1981 skrev han den pinsamma boken *I övermorgon socialism*. En bok där det uttrycktes kritik mot denna bok var Klas Borells (KB) *Reformism eller socialism*. Även om det fanns mycket i Borells kritik var i den mycket en steril, kammarlärskrift. Även den stenhårde marxist-leninisten KB försvann från partiet och dök senare upp som professor i sociologi. Men väl att märka så BG blev en aldrig cyniker, han tog till exempel ställning mot EU-anslutningen och Natos bombningar av Serbien.

En av orsakerna till SKP:s urartning och borttynande var att den revolutionära vägen ebbade ut och att medlemmarna inte var tränade och härdade att arbeta och kämpa i stark motvind.

Något som också bidrog till var SKP upplösning var förvirringen i partiet efter att Kinas kommunistiska partis ledning avföll från den revolutionära linjen.

Ytterligare en annan orsak var att partiet inte tillskansat sig det revolutionära tålamodet att under lång tid kunna diskutera sina motsättningar under linjestrider.

Att så många i partiets kader dök upp, som professorer (som Bo Gustafsson), upphöjda journalister, i närheten av företagsledning eller på höga poster eller som mellanchefer i stat och kommuner har att göra med det som Marx hävdade i förordet till första boken av Kapitalet:

”Det är inte människornas medvetande som bestämmer deras vara utan tvärtom deras samhälleliga vara som bestämmer deras medvetande.”

SKP deltog i klasskampen och den politiska kampen i mycket större omfattning än den konkreta kamp som Kommunistiska föreningen än så länge har hunnit utveckla. Och hade därför mycket större kamperfarenhet.

Svar till Hans Kallenius

RICKARD B. TURESSON

I föregående nummer av Marxistiskt Forum kritiserar Hans Kallenius (HK) Bo Gustafssons artikel ”Efter 30 år” och kritiserar samtidigt den dialektiska materialismen. Han ifrågasätter de tre dialektiska grundlagarna överhuvudtaget. Men vad blir då kvar av den dialektiska materialismen? Om man opererar bort den dialektiska materialismen, vad blir då kvar av marxismen?

De tre grundlagarna som avses är 1) lagen om motsatsernas enhet och kamp; 2) lagen om kvantitativa förändringars övergång till kvalitativa, och 3) lagen om negationens negation. Den första grundlagen är primär och de två övriga härledda.

I.

Negationens negation

HK gör en stor affär av negationens negation. Han skriver att ”han (det vill säga Engels – min anm.) hade ju liksom Marx varit fullblodshegelian i sin ungdom och kände tyvärr ett behov av att försvara sina idealistiska ungdomssynder. Annars hade vi nog aldrig hört talas ’negationens negation!’”. Men detta argument är bara dålig psykologisk spekulering i efterhand.

Faktum är att Friedrich Engels i *Anti-Dühring*, som HK hänvisar till, försvarar Marx användning av begreppet nega-

tionens negation i *Kapitalet* gentemot Dühring. Vad hade Marx skrivit i *Kapitalet*?

”Det är negationens negation. Denna återställer den individuella egendomen, men på grundval av den kapitalistiska epokens resultat – på grundval av kooperation mellan fria arbetare och deras gemensamma rätt till jorden och till de genom arbetet självt producerade produktionsmedlen. Förvandlingen av den på individuellt arbete vilande, splittrade privategendomen till en kapitalistisk egendom är i själva verket en ojämförligt mycket mer långsam, hård och svår process än förvandlingen av den faktiskt redan på samhällelig produktiv drift vilande kapitalistiska privategendomen.” [K. Marx, *Das Kapital*, p. 793.]¹

Friedrich Engels ägnar ett helt kapitel, *Dialektik. Negationens negation*, eller 18 sidor i *Anti-Dühring*, åt att förklara negationens negation. Den sista meningen i Marx-citatet är för övrigt en illustration av lagen om kvantitativa förändringars övergång till kvalitativa. Om HK anser att Engels skriver smörja i detta kapitel, bör han argumentera för det i sak. Jag rekommenderar alla läsare att läsa hela detta kapitel.

1 Citerat via Friedrich Engels *Anti-Dühring*, Arbetarkultur 1952, sid 179.

II.

Dialektiken är en tankelag

HK skriver:

”Så han hade nog utan vidare accepterat den moderna fysikens upptäckt av talet tre. Den s.k. starka växelverkan som håller samman protoner och neutroner kännetecknas av ’kvarkfamiljer’ med *tre* medlemmar, vilkas motsvarighet till elektriska laddningar kallas ’färger’. Dessa är *tre* och inte två. Tre kvarkar, respektive en kvark och en antikvark, måste ha ’färger’ som tillsammans blir vitt. Kvantkromodynamiken, teorin, som beskriver det här är som man kan förstå väldigt komplicerad. Dialektikens tre ’grundlag’ har knappast någon relevans för den teorin.”

Citatet visar att HK inte förstår vilken karaktär dialektiken har; dialektiken är en tankelag, ett sätt att tänka, en metod. Dialektiken har metastatus. Den kan inte ersättas av naturvetenskapliga teorier eller lagar, som är resultat av naturvetenskapliga upptäckter eller experiment. Naturvetenskapliga lagar kan ges numeriska värden. Ta Galileis rörelselagar, Newtons tre rörelselagar, Einsteins relativitetsteorier eller Heisenbergs osäkerhetsprincip etcetera.

Menar HK att dialektikens första grundlag, som brukar illustreras med att **ett delar sig i två** hädanefter ska ersättas med **ett delar sig i tre**? Är detta den nya grundlagen? Vad har man för praktisk nytta av att ett delar sig i tre?

Det går visst att applicera dialektiken på

naturvetenskapen. Om en naturvetenskaplig teori ska bevisas, måste man först uppställa en hypotes och sedan kunna verifiera den genom experiment. Om hypotesen falsifieras, måste man fortsätta experimenten. En teori måste alltså prövas mot den objektiva verkligheten, vilket samtidigt är en illustration av den första grundlagen i dialektiken. Vissa hypoteser går inte omedelbart att verifiera eller falsifiera; Einsteins speciella (1905) och allmänna relativitetsteori (1915) understöddes av astronomiska observationer först 1919. Men hur ska naturvetenskapliga teorier kunna ersätta en tankelag? Ta Heisenbergs osäkerhetsprincip (1927), som innebär att det inte går att samtidigt fastställa en partikels position och dess hastighet med godtycklig noggrannhet. Vilken grundlag i dialektiken ska den ersätta?

Det typiska för konspirationsteorier är att de visserligen utgår från en hypotes, men den är omöjliga att verifiera eller falsifiera. Den ena sidan i motsättningarnas identitet saknas.

När det gäller analysen av samhälleliga förhållanden, så är dessa ytterst komplexa, och skeendena går inte förutsäga utifrån enkla naturlagar. Sveriges ökande samarbete med NATO efter Sovjetunionens fall illustrerar lagen om kvantitativa förändringars övergång till kvalitativa, men när själva språnget skulle ske till medlemskap i NATO var omöjligt att förutse. Den svenska och finländska regeringen behövde en förevändning för att söka medlemskap och fick den i form av Rysslands krig mot Ukraina.

En tankelag handlar om tänkandets förhållande till materien för att låna en formulering av Engels i Anti-Dühring.

III.

Dialektikens praktiska nytta

Dialektiken liknar Aristoteles och Kants kategorilärar. Aristoteles angav följande kategorier: kvantitet, kvalitet, relation, ställe, tid, ställning, det att ha, handling samt passivitet. Kant angav förståndsformerna enhet, mångfald, totalitet, realitet, negation, begränsning, ting, orsak, gemenskap, möjlighet, tillvaro och nödvändighet. Problemet med dessa kategorilärar är att de inte är dynamiska och svårligen låter sig appliceras på samhällsutvecklingen.

Praktiken är det viktigaste kriteriet på sanningen och dialektikens användbarhet har bevisats i praktiken. Det går inte att förneka att Marx och Engels i sina verk konsekvent använder den dialektiska metoden i sina verk liksom Lenin, Stalin (med vissa tillkortakommanden) och Mao Zedong. Det går inte att förneka att Lenin och Mao Zedong framgångsrikt ledde revolutionen till seger och att de båda var mästare på att analysera det politiska skeendet tack vare den dialektiska materialismen. Det handlar alltså inte om enskilda citat. Det är också därför som en kommunist i första hand ska läsa klassikerna i original, och inte sammanfattningar och tolkningar av dem, eftersom man då automatiskt insuper den dialektiska metoden.

Dialektiken har stor praktisk nytta som tankelag. Även om lagen om negationens

negation kanske inte kommer till omedelbar praktisk nytta, tror jag att man i Sovjet, Kina och Albanien borde ha ägnat den större uppmärksamhet. Man upphävd det privata ägandet till produktionsmedlen, minskade drastiskt de formella löneskillnaderna, men glömde att partielitens naturaförmåner, som innebar att de levde på en högre levnadsstandard än befolkningens flertal, kunde generera borgerliga tänkande. Det var inte första hand småproduktionen i dessa länder som genererade borgerligt tänkande inom partieliten utan deras egna levnadsvillkor. Kontrarevolutionerna skedde uppifrån och inifrån.

Men om man förkastar den dialektiska materialismen kastar man ut barnet med badvattnet.

